

QORTI CIVILI PRIM' AWLA

**ONOR IMHALLEF
DR FRANCESCO DEPASQUALE
LL.D. LL.M. (IMLI)**

**Seduta ta' nhar it-Tlieta
(16) Sittax ta' Ġunju 2020**

Rikors Numru 181/10 FDP

Fl-ismijiet

Reuben Fenech (ID 465473M) u martu Katya Fenech Pace (ID 47477M) kemm f'isimhom personali kif ukoll ghan-nom, fl-isem u fl-interess ta' binhom minuri Alec Fenech (ID 362905L)

Vs

Francis Montebello (ID 205139M), Nichola Borisof Kirof (Passaport Bulgaru 335377920), u b'digriet tal-15 ta' Frar 2013 gie korrett ghal Nikola Borisov Kirov, Alliance Cruises Limited (C 26702), Dr James Pace bhala Kuratur Deputat tal-bastiment ossija lanča 'San Carlos II', regjistrazzjoni 8128 u, Dr Patrick Valentino u l-PL Mario Mifsud Bonnici bhala kuraturi deputati in rappreżentanza tas-soċjeta' Northernreef Insurance Co. SA.

Il-Qorti:-

1. Rat ir-rikors datat 25 ta' Frar 2010, li permezz tiegħu r-rikorrenti talbu s-segwent:

1. *Illi nhar l-4 ta' Marzu 2008 kmieni wara nofsinhar, Alec Fenech, iben, minuri tar-rikorrenti konjugi Fenech, waqt li kien qiegħed bil-qiegħda fuq ċint fuq il-moll tax-xatt ta' Tigne', fi Triq ix-Xatt, Tas-Sliema, safa' vittma ta' incident meta ntlagat mil-lanča tat-turisti bl-isem San Carlos II [numru ta' regjistrazzjoni 8128] waqt li din kienet qiegħda tirmigġja fix-Xatt ta' Tigne' bi dritt Triq Bisazza (ara rapport tal-Ispettur tal-Pulizija Anne Marie Micallef anness u mmarkat Dokument 'AF1')*

liema, dgħajsa kienet misjuqa mill-kaptan tagħha l-intimat Francis Montebello u li kienet qiegħda tiġi irmiggjata b'mod partikolari bl-assistenza tal-intimat l-ieħor Nichola Borisof Kirof, baħri fuq l-imsemmija lanċa;

2. *Illi l-imsemmija lanċa hija propjeta' tas-soċjeta' intimata Alliance Cruises Limited [C26702];*
3. *Illi dan l-inċident ġara minħabba negligenza, imperizja, traskuraġni u nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti tal-baħar da parti tal-intimati jew min minnhom u/jew minħabba ħsarat fil-lanċa San Carlos II li minħabba fihom l-istess lanċa ma kenitx fi stat tajjeb ta' manutenzjoni u ma kenitx tajba biżżejjed biex tinnaviga fil-baħar (seaworthy);*
4. *Illi b'riżultat tal-imsemmi inċident l-istess Alec Fenech (li dakinhar tal-inċident kellu sentejn u erba' xhur) weġġa' gravi u kellu jittiehed l-Isptar Mater Dei fejn saru wkoll interventi kirurġiċi fuqu;*
5. *Illi per konsegwenza tal-imsemmi inċident il-minuri Alec Fenech qiegħed isofri minn diżabilita' permanenti (ara rapport mediku anness u mmarkat bhala Dokument 'AF2') u b'mod partikolari minn diffikultajiet biex jimxi, mutilar permanenti ta' saqajh il-leminija u limitazzjonijiet fil-moviment li tippermettulu saqajh il-leminija;*
6. *Illi r-rikorrenti soffrew danni konsistenti inter alia fi spejjeż inkorsi minnhom fil-kura ta' binhom minuri Alec Fenech wara l-inċident de quo, kif ukoll fit-telf ta' qligħ attwali u futur min-naħa tar-rikorrenti proprio u nomine;*
7. *Illi ta' dawn id-danni huma responsabbli l-intimati jew min minnhom;*
8. *Illi konsegwentement kellha tiġi intavolata din l-azzjoni;*

Għaldaqstant ir-rikorrenti jitolbu bir-rispett lil dina l-Onorabli Qorti sabiex joghġobha, salv kwalsijasi dikjarazzjoni oħra opportuna,

1. *Tiddikjara u tiddeċiedi illi l-inċident li sofra l-imsemmi minuri Alec Fenech fix-Xatt ta' Tigne', Tas-Sliema, nhar l-4 ta' Marzu 2008 kif fuq premess ġara minħabba negligenza, imperizja, traskuraġni u nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti tal-baħar min-naħa tal-intimati jew min minnhom u/jew minħabba ħsarat fil-bastiment ossija lanċa San Carlos II [numru ta' registrazzjoni 8128] li minħabba fihom l-istess lanċa ma kenitx fi stat tajjeb ta' manutenzjoni u ma kenitx tajba biżżejjed biex tinnaviga fil-baħar (seaworthy);*
2. *Tiddikjara illi l-intimati jew min minnhom huma konsegwentement responsabbli għall-ħlas tad-danni kollha naxxenti mill-imsemmi inċident;*
3. *Tillikwida d-danni hekk sofferti mir-rikorrenti, kemm dawk konsistenti f'damnum emergens kif ukoll dawk konsistenti f'lucrum cessans kif sejjer jiġi ippruvat aktar dettaljatament waqt is-smieġ tal-kawża;*
4. *Tordna lill-konvenuti jew min minnhom iħallsu lir-rikorrenti d-danni kollha hekk likwidati.*

Bl-ispejjeż kontra l-intimati li huma minn issa ingunti għas-subizzjoni.

2. Rat illi fid-9 ta' April 2010, is-soċjeta' intimata **Alliance Cruises Limited u Dr James Pace** bħala Kuratur Deputat għan-nom tal-lanċa "San Carlos II", laqgħu għal dak mitlub billi qajjmu s-segwenti difiżi:

1. *Illi preliminarjament fl-ewwel lok l-incident gara minħabba negligenza, imperizja, u traskuraġni ta' Mary Anne Pace li dak il-ħin kienet għet inkarigata u fdata mir-rikorrenti u suppost kienet qiegħda tieħu ħsieb il-minuri Alec Fenech ta' sentejn u erba' xhur, iżda ma kenitx qiegħda taqdi dmirijietha u għalhekk għandha tiġi kjamata fil-kawża.*
2. *Illi ukoll preliminarjament, fit-tieni lok, mingħajr preġudizzju, għandha tiġi kjamata fil-kawża l-kumpannija assiguratrici tal-lanċa 'San Carlos II' ċioe' Galea Insurance Brokers Limited tal-Furjana biex il-ġudizzju jkun 'integru'*
3. *Illi noltre preliminarjament u mingħajr preġudizzju fit-tielet lok il-kawża kif intavolata mir-rikorrenti kontra l-intimati lanċa 'San Carlos II' u Alliance Cruises Limited hija rritwali u nulla stante li ma tikkonformax mar-rekwiżiti tal-Liġi billi jew kellha tkun 'actio in rem' jew 'actio in personam' iżda mhux it-tnejn li huma flimkien;*
4. *Illi fir-raba' lok il-lanċa 'San Carlos II' mhiex propjeta' tas-soċjeta' intimata Alliance Cruises Limited (C26702);*
5. *Illi fil-meritu fil-ħames lok, mingħajr preġudizzju għas-suespost, ma kien hemm l-ebda negligenza, imperizja, traskuraġni jew / u nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti tal-baħar da parti tall-eċċipjenti ntimati;*
6. *Illi fis-sitt lok ma kien hemm l-ebda ħsarat fil-lanċa 'San Carlos II' li minħabba fihom l-istess lanċa ma kenitx fi stat tajjeb ta' manutenzjoni u ma kenitx tajba biżżejjed biex tinnaviga fil-baħar (seaworthy);*
7. *Illi fis-seba' lok ma kien hemm l-ebda tort da parti tal-intimati Francis Montebello u Nichola Borisof Kirof li m'huma bl-ebda mod responsabbli għall-incident u għalhekk għandhom jiġu liberati mill-osservanza tal-ġudizzju;*
8. *Illi fit-tmien lok lanqas ma kien hemm xi tort imputabbli lis-soċjeta' intimata Alliance Cruises Limited u tal-lanċa 'San Carlos II' li ukoll m'humiex responsabbli għall-incident u ukoll it-tnejn għandhom jiġu liberati;*
9. *Illi fid-disa' lok it-talbiet attriċi fil-konfront tall-eċċipjenti ntimati huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż;*
10. *Illi kwalsiasi likwidazzjoni ta' danni kif mitlubin mir-rikorrenti ma tistgħax issir bl-opera ta' xi perit tekniku stante li ma saritx talba 'ad hoc' mis-soċjeta' rikorrenti li jitqabbd perit minn din l-Onorabbli Qorti;*

11. *Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.*

Bl-ispejjeż kontra r-rikorrenti.

3. Rat illi fl-4 ta' Mejju 2010, **Francis Montebello** laqgħa għal dak mitlub mir-rikorrenti, billi qajjem is-segwenti difiżi:

1. *Illi preliminarjament it-talbiet tar-rikorrenti huma infondati fil-fatt u fid-dritt.*

2. *Illi l-incident li seħħ nhar l-4 ta' Marzu 2008 seħħ b'mod purament aċċidentali u mingħajr l-ebda negliġenza, traskuraġni jew imperizja minn-naħa tal-eċċipjenti.*
  3. *Illi fl-ebda ħin ma kien hemm xi nuqqas ta' osservanza ta' regolamenti jew Liġijiet applikabbli mill-eċċipjenti fil-qadi tad-dmirijiet tiegħu bħala kaptan tal-lanċa San Carlos II.*
  4. *Illi inoltre ma kien hemm l-ebda traskuraġni jew negliġenza jew kondotta hażina minn naħa tal-eċċipjenti u fil-qadi tad-dmirijiet tiegħu huwa dejjem u f'kull waqt eżerċita' l-attenzjoni, kura u diliġenza kollha xierqa.*
  5. *Illi mingħajr preġudizzju għall-dak hawn fuq espost, dak li seta' wassal għall-incident li seħħ fl-4 ta' Marzu 2008 kien il-fatt li l-morse cable li jikkontrolla it-throttle tal-magna tal-istess lanċa kien inqata' u għalhekk seħħ l-incident b'mod purament aċċidentali.*
4. Rat illi fit-18 ta' April 2011, il-Qorti appuntat lill-Ingineer Nicholas Baldacchino bħala marine surveyor.
5. Rat illi fit-18 ta' Jannar 2012, fuq talba tar-rikorrenti għall-kjamat in kawża tas-soċjeta' Northernreef Insurance Co. SA, il-Qorti ordnat il-kjamat in kawża ta' l-istess. (fol 213)
6. Rat illi fis-27 ta' Mejju 2012, il-Kuraturi appuntati sabiex jirrapprezentaw lis-soċjeta' Northernreef Insurance Co. SA, **Dr Patrick Valentino u l-PL Mario Mifsud Bonnici** irrispondew għal dak mitlub billi qalu s-segwenti:
1. *Illi fl-ewwel lok it-talbiet kif diretti kontra l-eċċipjenti huma perenti a tenur ta' artikolu 2153 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta stante illi s-soċjetajiet kjamati fil-kawża b'digriet tat-18 ta' Jannar 2012.*
  2. *Illi fit-tieni lok, huma ma humiex edotti mill-fatti tal-kawża però jirriservaw illi jipprezentaw risposta ġuramentata ulterjuri u aktar xhieda meta u jekk jirnexxilhom jottjenu aktar informazzjoni dwar il-każ odjern.*
7. Rat illi fit-28 ta' Mejju 2013, **Nikola Boriso Kirov**, irrisponda għal dak mitlub mir-rikorrenti, billi qajjem is-segwenti difiżi:
1. *Illi l-intimat Nikola Borisov Kirov ma għandux iwieġeb għall-incident mertu ta' din il-kawża stante li huwa ma għandu l-ebda responsabbilita' għall-incident in kwistjoni, liema incidenti u danni ġew ikkawżati minn u/jew seħħew b'riżultat ta' atti ta' terzi kif del resto ġia stabbiliet inkjesta maġisterjali li nżammet b'rabta ma' dan il-każ;*
  2. *Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost it-talbiet attriċi in kwantu diretti fil-konfront ta' l-esponent huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u konsegwentament l-esponent għandu jiġi meħlus mill-osservanza tal-ġudizzju;*
- Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.*
- Bl-ispejjeż kontra l-atturi li huma minn issa ngunti in subizzjoni.*

Provi

8. Rat id-dokumentazzjoni eżebita mir-rikorrenti fil-5 ta' Mejju 2012, illi kienu jinkludu s-segwenti:
  - a. Il-Proċess verbal tal-Maġistrat Inkwirenti tal-Inkjesta dwar inċident li seħħ fi Triq ix-Xatt, Sliema fejn Alec Fenech ta' sentejn u erba' xhur intlaqat minn lanċa bl-isem San Carlos II u sofra ġrieħi gravi f'saqajh skond ir-rapport tal-Pulizija tal-4 ta' Marzu 2008. (fol 48)
  - b. Prospett tad-danni pretiżi mir-rikorrenti. (fol 132)
  - c. Rapport Mediku ta' Mr Charles Grixti. (fol 145)
  - d. Ritratti tas-sit fejn seħħ l-inċident. (fol 148)
9. Rat ix-xhieda prodotta quddiem l-Assistent Ġudizzjarju Dr Yvette Cassar, ossija s-segwenti:
  - a. Ix-xhieda viva voce ta' Dr James Pace fid-19 ta' Ottubru 2011. (fol 187)
  - b. Ix-xhieda viva voce ta' Dr James Pace fit-2 ta' Diċembru 2011. (fol 201)
  - c. Ix-xhieda viva voce ta' PS 36 Sergio Azzopardi fit-2 ta' Diċembru 2011. (fol 201B)
  - d. Ix-xhieda viva voce ta' Spettur Anne Marie Micallef fit-12 ta' Ġunju 2012. (fol 247)
  - e. Ix-xhieda viva voce ta' Dr Mario Scerri fit-23 ta' Ottubru 2012. (fol 250)
  - f. Ix-xhieda viva voce ta' Dr James Pace fil-15 ta' Lulju 2013. (fol 287)
  - g. L-Affidavit ta' Katya Fenech Pace ipprezentat fil-15 ta' Lulju 2013. (fol 292)
  - h. L-Affidavit ta' Mary Anne Pace ipprezentat fil-15 ta' Lulju 2013. (fol 294)
  - i. Ix-xhieda viva voce ta' Mr Charles Grixti fl-4 ta' Novembru 2013. (fol 306)
  - j. Ix-xhieda viva voce ta' Dr James Pace fl-4 ta' Novembru 2013. (fol 317)
  - k. Ix-xhieda viva voce ta' Nicolai Borizovf Kirovf fit-8 ta' Jannar 2014. (fol 326)
  - l. Il-verbal tal-Aċċess illi sar mill-Perit Tekniku Inġineer Nicholas A Baldacchino fit-28 ta' Novembru 2012. (fol 328)
10. Rat illi fil-25 ta' Marzu 2014 il-Qorti appuntat lil Mr Massimo Abela sabiex, bħala espert mediku, jeżamina lill-minuri Alex Fenech.
11. Rat ir-rapport tal-Espert Mediku Mr Massimo Abela ipprezentat fid-19 ta' Mejju 2014. (fol 373)
12. Rat ir-rapport ta' Mr Martin Slivka ipprezentat mir-rikorrenti fit-30 ta' Lulju 2014. (fol 394)

13. Rat ix-xhieda viva voce ta' Vincent Ciliberti mogħtija fit-18 ta' Novembru 2014. (fol 447)
14. Rat il-verbal tal-Aċċess illi sar mill-Ingineer Nicholas Baldacchino fit-23 ta' Ottubru 2014 u 27 ta' Novembru 2014. (fol 450)
15. Rat ix-xhieda viva voce ta' Joseph Galea, ta' Galea Insurance Brokers Limited, mogħtija fit-28 ta' Jannar 2015. (fol 472)
16. Rat ix-xhieda viva voce ta' Francis Montebello, prodott mir-rikorrenti u mogħtija fit-28 ta' Jannar 2015. (fol 482)
17. Rat ix-xhieda viva voce ta' Nicholas Spiteri mogħtija quddiem l-Assistent Ġudizzjarja Dr Yvette Cassar fl-24 ta' Marzu 2014 u inserita fil-proċess fit-28 ta' Jannar 2015. (fol 487)
18. Rat illi fit-28 ta' Jannar 2015 gie maħtur Espert Legali Dr Joseph Camilleri sabiex jirrelata dwar il-każ flimkien mal-Espert Tekniku l-Ingineer Nicholas Baldacchino.
19. Rat l-affidavit ta' Ruben Fenech ipprezentat fl-4 ta' Ġunju 2015. (fol 529)
20. Rat illi fl-20 ta' Ġunju 2018, l-Esperti Dr Joseph Camilleri u l-Ingineer Nicholas Baldacchino ipprezentaw ir-rapport tagħhom. (fol 681)
21. Rat illi fil-25 ta' Ġunju 2018, ir-rikorrenti ipprezentaw ħmistax-il domanda in eskussjoni (fol 1136) illi għalihom irrispondew l-esperti viva voce fis-26 ta' Ġunju 2018 (fol 1142) u fl-20 ta' Novembru 2018. (fol 1147A)
22. Rat illi dina l-Qorti, kif ippresjeduta, giet a konjizzjoni tal-każ fit-3 ta' Lulju 2019.
23. Rat illi fid-19 ta' Lulju 2019, s-soċjeta' Alliance Cruises Limited u l-Bastiment MV San Carlos II ipprezentaw 150 domanda in eskussjoni, li ġew debitament sfilzati minn dina l-Qorti fit-23 ta' Lulju 2019.
24. Rat illi r-rikorrenti, għalkemm mhux awtorizzati, ipprezentaw domandi ulterjuri in eskussjoni fit-22 ta' Lulju 2019, illi ġew debitament sfilzati minn dina l-Qorti fit-23 ta' Lulju 2019.
25. Rat illi fl-4 ta' Settembru 2019, in ottemperanza tad-digriet tagħha tat-23 ta' Lulju 2019, s-soċjeta' Alliance Cruises Limited u l-Bastiment MV San Carlos II ipprezentaw tletin domanda (fol 1165) illi għalihom l-Esperti rrispondew bil-miktub fit-28 ta' Ottubru 2019. (fol 1171)
26. Rat illi fil-31 ta' Ottubru 2019, ir-rikorrenti preżentaw sottomissjonijiet ulterjuri tagħhom (fol 1183) b'zieda għas-sottomissjonijiet illi kienu ġia' għamlu quddiem l-esperti tekniċi fit-30 ta' Jannar 2017. (fol 601A)

27. Rat illi fil-31 ta' Ottubru 2019, l-intimati Francis Montebello u Nikola Boriso Kirov ddikjaraw illi jistrieħu fuq il-konklużjonijet peritali ta' l-Esperti tal-Qorti.
28. Rat is-sottomissjonijet ulterjuri tas-soċjeta' Alliance Cruises Limited u l-Bastiment MV San Carlos II ippreżentati fl-20 ta' Jannar 2020 (fol 1186) b'żieda mas-sottomissjonijet illi għamlu quddiem l-esperti tal-Qorti fid-19 ta' April 2017. (fol 660)
29. Rat illi fl-20 ta' Jannar 2020, il-kawża giet differita għas-sentenza.
30. Rat illi, minħabba fl-egħluq tal-Qrati riżultat tal-pandemija Covid-19, il-Qorti ma setgħetx tippronunzja d-deċiżjoni tagħha qabel illum.

Konsiderazzjonijet inizjali

31. Jirriżulta illi r-rikorrenti Reuben Fenech u Katya Fenech Pace huma ġenituri ta' Alec Fenech, illi fl-4 ta' Marzu 2008, meta kellu biss sentejn u nofs, intlaqat minn lanċa tat-turisti "San Carlos II", operata mis-soċjeta' intimata Alliance Cruises Limited u dak il-ħin taħt it-tmexxija, bħala kaptan, ta' Francis Montebello bl-assistenza ta' Nikolai Boriso Kirov bħala baħri.
32. Jirriżulta illi wara l-incident, kien hemm Inkjesta Magisterjali fejn il-Maġistrat Inkwirenti, fit-3 ta' Awissu 2009, wasal għall-konklużjonijet segwenti: (fol 49)

Irriżulta mill-provi illi t-Tlieta, 4 ta' Marzu, 2008, għal ħabta tas-1.00 ta' wara nofsinħar, Alec Fenech ta' sentejn u erba' xhur, kien qiegħed fil-kumpanija ta' nanntu Mary Ann Best, u ommu s-Sinjura Katia Fenech Pace. Alec kien ma' ġenb Mary Ann Best, bil-qegħda fuq ċinta, fuq il-moll tax-xatt Ta' Tigne', waqt illi ommu kienet fit metri 'l bogħod fuq il-Promenade, bit-tifla l-oħra tagħha. Dak il-ħin daħlet lanċa bit-turisti, bl-isem San Carlos II, li kienet immexxija minn Francis Montebello bħala Master u Nikola Kirov, bħala baħri. Il-lanċa bdiet il-manuvri biex tirmigġja mal-moll u tniżżel it-tliet turisti illi kellha abbord. Għalhekk il-kaptan dawwar il-lanċa ċirka 180 degrees biex il-poppa tkun lejn il-moll, u tkun tista' titniżżel il-passarella. Il-magna giet ingranata fuq ir-reverse biex titrabat mal-bollards fuq il-port u starboard tal-istess lanċa. Hekk kif bdiet tersaq lejn l-art, Nikola Kirov, ġibed l-attenzjoni tas-Sinjura Mary Ann Best biex tiċċaqtaq minn fejn kienet bit-tifel halli jkun jista' jorbot il-lanċa mal-bollards fuq il-moll. Is-Sinjura Best resqet xi distanza qasira, iżda t-tifel ma ċċaqtaqx mill-pożizzjoni fejn kien u f'dak il-ħin, Kirov tefa' l-ħbula, qabeż minn fuq il-lanċa għal fuq il-moll, u rabat wieħed mill-ħbula mal-bollards, dak tal-istarboard side.

F'dak il-mument il-Master Francis Montebello, ħass illi kellu xi malfunction fit-throttle. Hareġ mill-kabina, tefa' t-tieni ħabel, ċioe' dak tal-port side u rabtu u flimkien ma' Kirov niżlu mill-passarella fuq il-moll, biex minn hemmhekk iniżżlu t-turisti illi kellhom abbord. Kien f'dak il-mument illi s-Sur Montebello osserva illi għalkemm il-lanċa kienet marbuta minn quddiem u mill-moll, bdiet tersaq lura, avvolja b'mod zġħir ħafna u reġa' rritorna fil-kabina u tefa' l-magna, wara li pprova jimmanuvra l-lanċa 'l quddiem, iżda l-kontroll ma rrispondix.

Kien dak il-ħin illi sema' t-tifel jibki u li xi ħadd qallu li kien wegġa' t-tifel bil-passarella. Issejthet l-ambulanza u t-tifel ittieħed l-isptar, fejn irriżulta illi garrab griehi

gravi f'saqajh kompatibbli ma' crush injury. Kien hemm frattura tal-calcaneum u fratturi tal-tarsal bones, li ġew fully detached u kellhom jiġu mwahħlin f'posthom b'operazzjoni, pero' fortunatament il-kondizzjoni tal-iċkejken Fenech baqgħet stabbli u l-grieħi ġew deskritti bhala gravi per durata. Qatt ma kien pero' fil-periklu li jitlef ħajtu. Sussegwentement, saret spezzjoni teknika fuq il-lanċa biex jiġi determinat il-kawża tal-malfunċion tal-joystick meta tressqet 'il-quddiem. Dan ġie identifikat fil-qtugħ tal-cable minn bejn il-joystick u t-throttle tal-magna.

Għalhekk il-Maġistrat jikkonkludi illi għalkemm jiċċensura li Mary Ann Best, li ma ċaqalqitx it-tifel meta kienet avzata minn Nikola Kirov, illi l-lanċa kienet se tavviċina l-moll, ma jidhix illi b'daqsekk laħqu xi element ta' negligenza jew traskuraġni sabiex tirrispondi għal xi proċeduri kriminali fil-Qorti. Lanqas ma' ssib xi negligenza jew traskuraġni f'operazzjoni tal-Master Francis Montebello u tas-seaman Nikola Kirov. Dawn imxew b'mod professjonali, b'dan tal-aħħar, javża lil Mary Ann Best illi l-lanċa kienet ser tavviċina, l-passarella se titniżżel u kien aħjar kienu jersqu minn fejn kienu sabiex jevitaw kull periklu. Min-naħa l-oħra l-Master Francis Montebello wkoll mexa bi professjonalita' u ma kienx previst li kien propju dak il-ħin illi ried iressaq il-lanċa 'il-quddiem, illi nqata' l-cable tal-connection bejn il-kontroll u t-throttle tal-magna.

Għalhekk dan huwa inċident sfortunat li għalih ma hemm hadd responsabbli f'għajnejn il-Liġi. Fortunatament jidher illi ċ-ċkejken Alec Fenech, fieq mill-feriti li sofru u ma kienx hemm konsegwenzi oħra.

33. Jirriżulta, madanakollu, illi l-konsulent ortopediku Mr Charles Grixti fid-9 ta' Novembru 2009, wara varji interventi illi saru fuq Alec Fenech, wasal għas-segwententi konkluzjoni:

Alec Fenech sustained a compound crush injury to his right foot with fractures to the right heel bone and to the mid-foot bones.

As a result of this he has complete flattening of his longitudinal arch and damage to the extensor tendons of his right foot.

This is affecting his walking and has resulted in a smaller right foot compared to the left. This presents problems when buying shoes as one size (of the right) is 1.5cm smaller than the left as measured from toe to heel.

As the child grows there may be changes in the load bearing pattern of the right foot and this becomes more obvious as the foot loses its mobility with age.

He is likely to develop callosities in the sole of the right foot and he will need a longitudinal insole support to try and reduce the ill effects of a completely flattened longitudinal arch.

Indeed he may develop early onset osteo-arthritis changes in his right mid-foot in the future.

I rate the patient's permanent residual disability at 15% (fifteen percent).

34. Jirriżulta tali konkluzjoni giet ikkonfermata mill-Espert Mediku mqabba minn dina l-Qorti, ossija Mr Massimo Abela, fir-rapport tiegħu datat 22 ta' April 2014, meta huwa għamel is-segwententi osservazzjonijiet: (fol 373-378)

Eżami Mediku:

Alec iżappap f'it fuq il-lemin meta jimxi u kapaċi jimxi mingħajr użu ta' bsaten jew krozzji.

L-eżami tar-riglejn:

M'hemm l-ebda diskrepanza fit-tul. Il-ġogi tal-koxox (hips) u l-irkopop normali. L-eżami newrologiku (saħħa fil-muskoli, sensazzjoni u riflessi) huwa normali għal kollox. Il-pala tas-sieq tal-lemin hi iqsar bi 3cm (tul totali - 18cm vs 21cm). Hemm numru ta' ċikatrici f'arja ta' 8cm x 12cm, fuq il-parti ta' fuq tal-pala. Is-seba l-kbir miżmum f'pożizzjoni wieqfa [cocked-up].

<i>Movimenti fl-għaksa tal-lemin:</i>	<i>Dorsiflessjoni 0°</i>	<i>Flessjoni normali</i>
<i>Movimenti fil-ġog subtalari:</i>	<i>Active Eversion 0°</i>	<i>Inversion 20°</i>

Investigazzjonijiet:

Radiographs Right Foot and Ankle 04/03/2008: Multiple fractures involving the midfoot and the calcaneum (heel bone).

Radiographs Right Foot and Ankle 08/04/2014: The distal half of the navicular, the medial and intermediate cuneiforms, and the proximal third of the 1st metatarsal are missing. The navicular remnant is sclerotic. There is marked irregularity of the cuneiform-cuboid joint. The forefoot lies in adduction in relation to the hindfoot. There is no metalwork in place.

Opinjoni Medika:

Alec Fenech ġarrab griġi ta' natura gravi meta ntlagat fil-pala tas-sieq il-leminija minn passarella ta' lanċa fl-04/03/2008. Sofra ksur miftuħ tal-parti tan-nofs tal-pala tas-sieq (midfoot). Riżultat ta' dan tilef numru ta' għadam mill-pala tas-sieq, għandu diformita tal-pala u tas-seba l-kbir, tilef is-saħħa fil-muskoli li jdawwru l-pala tas-sieq il-barra (evertors) u għandu pala tas-sieq iqsar minn tan-naħa l-oħra.

M'hemm l-ebda dubju li Alec se jkollu bżonn ta' aktar operazzjonijiet għar-raġunijiet hawn taħt imsemmija:

- 1. Biex tindirizza d-diformita li hemm bħalissa fis-sieq.*
- 2. Barra minn hekk hemm probabbilta' kbira li hu u jikber id-diformita fil-pala tas-sieq tkompli tiżdid u għaldaqstant issir aktar ovvja u tagħti aktar problemi funzjonali.*
- 3. Hemm probabbilta' ukoll illi minħabba l-ħsara li ġarrbu il-ġogi tal-pala tas-sieq, il-ġog subtalari u l-għaksa, titrabba artrite f'dawn il-ġogi. F'dan il-każ ikun hemm bżonn li ssir surgical fusion f'dawk il-ġogi effettwati mill-artrite.*

Evalwazzjoni tar-Rata ta' Diżabilità' Permanenti:

L-evalwazzjoni tar-rata ta' diżabilità' permanenti hi bbażata fuq esperjenza personali u b'referenza għal numru ta' kotba fosthom:

- Emendi fil-Liġi dwar Danni Ċivili maħruġ mill-Ministeru tal-Ġustizzja u l-Intern (2010).*
- Guides to the Evaluation of Permanent Impairment - American Medical Association.*

Ir-rata ta' diżabilita' ta' Alec Fenech tammonta għal 15%.

35. Jirrizulta illi abbażi tar-rapport mediku ta' Mr Grixti, ir-rikorrenti ipprocedew biex bdew il-kawża odjerna.
36. Jirrizulta illi, sfortunatament, minhabba f'ċirkostanzi illi jmorru 'l hinn minn kontroll ta' dina l-Qorti, kif komposta, karatterizzata minn dewmien esagerat da' parti tal-avukati tal-partijiet u provi identiċi illi nġiebu quddiem il-Qorti ripetutament għal ħafna drabi, il-kawża kellha tiegħu aktar minn ħdax-il sena sabiex tasal biex tiġi deċiża, fatt illi ċertament ma jagħmilx għieh la lil min kien responsabbli li jmexxi l-kawża għall-partijiet fil-kawża u wisq anqas għas-sistema ġudizzjarja Maltija.

Difiżi

37. Jirrizulta illi s-soċjeta' **Alliance Cruises Limited** kif ukoll **Dr James Pace** bħala kuratur tal-bastiment 'San Carlos II', ressqu varji difiżi illi jistgħu jiġu riassunti fis-segwenti difiżi: (fol 21)
- a. Illi r-responsabbilta' tal-inċident kien ta' Mary Ann Pace, omm ir-rikorrenti Katya Fenech Pace, li, dakinhar illi seħħ l-inċident, kienet flimkien mal-minuri Alec Fenech u kien taħt ir-responsabbilta' tagħha;
  - b. Illi azzjoni 'in rem' u 'in personam' kontra l-bastiment MV San Carlos II ma setgħetx issir kontestwalment.
  - c. Illi s-soċjeta' Alliance Cruises Limited ma hijiex sid il-bastiment u għalhekk ma hijiex responsabbli.
  - d. L-inċident 'de quo' ma seħħx riżultat ta' "*negligenza, imperizja, traskuraġni jew/u nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti tal-baħar*" da parte kemm tagħhom kif ukoll tal-kaptan Francis Montebello u l-baħri Nichola Borisof Kirof.
  - e. Il-Bastiment 'San Carlos II' kien fi stat tajjeb ta' manutenzjoni u kien tajjeb sabiex jinnaviga fil-baħar (*seaworthy*).
38. Jirrizulta illi l-intimat **Francis Montebello** qajjem is-segwenti difiża illi tista' tiġi riassunta kif ġej: (fol 38)
- a. Illi l-inċident ma seħħx minhabba f'negligenza, traskuraġni jew imperizja tiegħu,

- b. Illi l-incident kien wieħed aċċidentali peress illi inqata' l-cable illi jikkontrolla t-‘throttle’ tal-magna.
39. Jirrizulta illi, da parte tiegħu, Nichola Borisof Kirof saħaq illi huwa ma setax jinżamm responsabbli tal-incident.
40. Jirrizulta, finalment, illi l-kjamati fil-kawża **Dr Patrick Valentino u l-PL Mario Mifsud Bonnici**, bhala Kuraturi Deputati għas-soċjeta' assikuratrici estera Northernreef Insurance Co. SA, qajjmu d-difiża illi l-azzjoni odjerna, wara illi s-soċjeta' g'iet kjamata in kawża b'digriet tat-18 ta' Jannar 2012 u għaliha g'ew appuntati Kuraturi fit-8 ta' Marzu 2012 (fol 234), kif sussegwentement emendat fl-1 ta' Novembru 2012, kienet preskritta a tenur tal-Artikolu 2153 tal-Kap 16. (fol 245)

Konsiderazzjonijiet legali

41. Jirrizulta illi l-Qorti, diversament ippresjeduta, kienet qabddet lil Dr Joseph Camilleri u l-Ingineer Nicholas Baldacchino sabiex jirrelataw dwar il-każ wara illi jisimgħu x-xhieda, u fit-8 ta' Mejju 2018 huma rrelataw fid-dettal dwar id-difiżi kollha mqajjma.
42. Jirrizulta illi fil-konsiderazzjonijiet u konstatazzjonijiet tagħhom, huma kellhom dan xi għid:

3.0 ***OSSERVAZZJONIJIET TAL-PERITI DWAR L-EĊĊEZZJONIJIET PRELIMINARI***

3.1 *Xeħta tal-azzjoni – in personam jew in rem*

3.1.1 *Fit-tielet eċċezzjoni mressqa konguntivament minn Alliance Cruises Limited C 26702 u l-avukat James Pace bhala kuratur deputat għan-nom tal-Lanċa San Carlos II, jingħad illi l-proċeduri huma irritwali u nulli stante illi ma jistgħax ikollok kawża illi hija fl-istess ħin in personam u in rem. Ma jidhrix illi dan il-punt qatt reġa' gie trattat mill-partijiet, imma daqstant iehor hija kwestjoni li jeħtieġ illi tiġi indirizzata in vista li tali eċċezzjoni ma g'ietx irtirata u minn natura tagħha tista' toqtol il-kawża.*

3.1.2 *Ai termini tal-Artiklu 742B tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta,*

742B. Bla ħsara ta' fejn il-liġi espressament tiddisponi xort'oħra, il-grati ċivili f'Malta għandhom g'urisdizzjoni in rem kontra vapuri jew bastimenti fit-talbiet marittimi li ġejjin:

...

(g) kull pretensjoni għal telf ta' ħajja jew korriment tal-persuna magħmulin, kemm fuq l-art kif ukoll fil-baħar, minn vapur jew li jiġru f'konnessjoni mat-tħaddim ta' xi vapur jew li jiġu sofferti bhala konsegwenza ta' xi difett f'vapur jew fit-tagħmir jew apparat tiegħu jew bhala konsegwenza ta' xi għemil hażin, negligenza jew omissjoni ta' –

(i) *is-sidien, in-noleġġaturi jew il-persuni li jkollhom il-pussess jew il-kontroll ta' vapur;*

jew

(ii) *il-kaptan jew l-ekwipaġġ ta' vapur, jew kull persuna oħra li s-sidien, in-noleġġaturi jew il-persuni li jkollhom il-pussess jew il-kontroll ta' vapur huma responsabbli għall-għemil ħażin, negligenza jew omissjoni ta' dik il-persuna, li jkun għemil, att ta' negligenza jew omissjoni fin-navigazzjoni jew immaniġġar tal-vapur, fit-tagħbija, garr jew ħatt ta' merkanzija, fi jew mill-vapur, jew fl-imbark, garr jew żbark ta' persuni fuq, fi jew mill-vapur;*

3.1.3 *Jirriżulta għalhekk illi fid-dawl tal-pretensjonijiet u t-talbiet imressqa minnhom, ir-rikorrenti kellhom kull dritt illi jmexxu in rem kontra l-bastiment San Carlos II u, del resto, l-intimati mhux qed isostnu mod ieħor. Dak li qed jingħad mill-eċċipjenti huwa pjuttost illi ladarba għażlu li jmexxu in rem, ir-rikorrenti ma setgħux fl-istess proċeduri jressqu pretensjoni in personam kontra l-intimati l-oħra. Dan pero, ma jirriżultax minn qari tal-artikli relevanti tal-liġi. L-istitut tal-proċeduri in rem ġie żviluppat proprju biex jaġevola lil min irid jipproċedi b'rabta ma' pretensjonijiet ta' natura marittima fejn, f'ċerti sitwazzjonijiet, ikun diffiċli illi wieħed jinnotifika u/jew jipproċedi kontra s-sidien jew operaturi tal-bastiment. Proprju għalhekk, b'mod eċċezzjonali, il-liġi tippermetti illi f'ċerti sitwazzjonijiet, il-bastiment inniġsu jiġi ċitat u meqjus bħala intimat. Dan pero' ma jeskludix illi fl-istess proċeduri r-rikorrenti jipproċedu wkoll fil-konfront ta' persuni oħra.*

3.1.4 *Hawnhekk il-periti jirreferu għas-sentenza tal-Qorti tal-Appell (Superjuri) fl-ismijiet Dieter Achelstetter v M/V Gran Michelangelo li fiha l-Qorti qieset f'dettall l-elementi u l-ħsieb wara l-ġurisdizzjoni in rem u osservat fost l-oħrajn:*

*Din il-Qorti tikkonsidra illi ma hemm xejn ħażin fil-ko-eżistenza, fil-kawża numru 1084/2006 u 7/2007, ta' azzjoni in rem ma' waħda in personam **għaliex il-konvenuti huma kollha persuni kapaċi li joqogħdu in ġudizzju.** [emfażi miżjuda]*

3.1.5 *Fid-dawl ta' dan it-tagħlim, il-periti sejrjn jirrakkomandaw illi din l-eċċezzjoni preliminari mressqa minn Alliance Cruises Limited u l-lanċa San Carlos II tiġi miċhuda.*

3.2 Nuqqas ta' integrità tal-ġudizzju

3.2.1 *Fit-tieni eċċezzjoni tagħhom, Alliance Cruises Limited u l-lanċa San Carlos II stqarrew illi preliminarjament u fit-tieni lok mingħajr preġudizzju għandha tiġi kjamata in kawża l-kumpanija assikuratriċi tal-lanċa San Carlos II sabiex il-ġudizzju jkun integru.*

3.2.2 *Din l-eċċezzjoni preliminari hija ormai sorvolata u dan bis-sejha fil-kawża tal-kumpanija assikuratriċi Northernreef Insurance SA fuq talba tar-rikorrenti.*

3.2.3 *F'kull każ, pero', il-periti mħumiex tal-fehma li kien hemm il-ħtieġa li soċjeta' assikuratriċi tissejjah fil-kawża. Dan għaliex ma jeżisti ebda*

rapport kuntrattwali bejn ir-rikorrenti u l-imsejha fil-kawża. Semmai, din ir-relazzjoni hija biss bejn is-soċjeta' assikuratriċi u l-assikurata tagħha abbażi tal-polza u tal-claim form li jidher li tressqet minn Alliance Cruises Limited lis-soċjeta' assikuratriċi wara l-inċident. Dan speċjalment fid-dawl tal-fatt illi dan mhux każ ta' inċident stradali, fejn hija l-liġi stess illi toħloq relazzjoni ġuridika bejn il-vittma u s-soċjeta' ta' assikurazzjoni.

- 3.2.4 *Għalhekk il-periti ser jirrakkomandaw illi din l-eċċezzjoni tiġi miċhuda.*
- 3.3 *L-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni sollevata mis-soċjeta' Northernreef Insurance Co. SA*
- 3.3.1 *Il-kuraturi deputati f'isem is-soċjeta' Northernreef Insurance Co SA qajjmu eċċezzjoni ta' preskrizzjoni msejsa fuq l-Artiklu 2153 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta li jgħid hekk:*
- 2153. L-azzjoni għall-ħlas tal-ħsarat mhux ikkaġunati b'reat taqa' bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' sentejn.*
- 3.3.2 *B'rabta mat-trapass taż-żmien, jidher li hemm qbil illi r-rikorrenti ma nnotifikawx lis-soċjeta' assikuratriċi b'xi att ġudizzjarju qabel in-notifika tal-kuraturi maħtura wara d-digriet tas-sejha fil-kawża tat-18 ta' Jannar, 2012. Lanqas inġabet xi prova oħra ta' sospensjoni jew interruzzjoni taż-żmien preskrittiv. Stante illi l-inċident seħħ fl-4 ta' Marzu, 2008, it-terminu ta' sentejn, jekk applikabbli f'dan il-każ, ċertament illi kien għadda.*
- 3.3.3 *Id-diffikulta' f'dan il-każ ġejja mill-fatt illi fil-premessi li fuqhom hija msejsa l-kawża qed jiġi allegat aġir li jammonta għal reat kriminali. Il-periti għalhekk ikkunsidraw il-mistoqsija jekk il-preskrizzjoni applikabbli hijiex tassew dik taht l-Artiklu 2153 jew inkella xi preskrizzjoni li tirriżulta minn xi artiklu ieħor, possibilmment dik taht l-Artiklu 2154. Kemm hu hekk, gie deciz illi fejn rikorrenti qed jallegaw aġir illi ekwivalenti għal reat kriminali, irrISPettivament minn jekk ikunux ittieħdu jew le passi kriminali kontra l-intimati, għandha japplika l-Artiklu 2154 tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta li jgħid:*
- 2154. (1) Dwar il-preskrizzjoni tal-azzjoni ċivili għall-ħlas tal-ħsarat ikkaġunati b'reat, għandhom jiħarsu r-regoli li hemm fil-Kodiċi Kriminali, għall-preskrizzjoni tal-azzjoni kriminali...*
- 3.3.4 *Madanakollu, huwa possibbli li fl-istess kawża, il-preskrizzjoni applikabbli tista' tkun differenti għal intimati diversi skont in-natura tar-relazzjoni li għandhom mar-rikorrenti. F'dan il-każ, hija l-opinjoni tal-periti illi l-pretensjoni fil-konfront tas-soċjeta' tal-assikurazzjoni ma tista' tkun qatt waħda msejsa fuq allegazzjoni ta' aġir kriminali u dan għaliex naturalment mhix qed tiġi allegata xi "negligenza, imperizja u traskuraġni" mis-soċjeta' msemija iżda, semmai, mill-intimati l-oħra.*
- 3.3.5 *Kif intqal, lanqas jeżisti rapport kuntrattwali bejn ir-rikorrenti u l-imsejha fil-kawża. Din ir-relazzjoni hija biss bejn is-soċjeta' assikuratriċi u l-assikurata tagħha abbażi tal-polza u tal-claim form.*
- 3.3.6 *Fid-dawl ta' dan li ntqal, u wara li l-periti qiesu wkoll dak li tgħid is-sentenza tal-Qorti tal-Appell fl-ismijiet Joseph Micallef nomine v Carmelo Cassar, jikkonkludu illi l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni mqajjma mis-soċjeta'*

Northernreef Insurance Co SA jisthoqqilha illi tintlaqa'. Dan naturalment mingħajr preġudizzju għal obbligi reċiproċi li jista' jkun hemm bejn is-soċjeta' assikurattiva u l-assikurat tagħha kif fuq ingħad.

4.0 OSSERVAZZJONIJIET DWAR ID-DINAMIKA TAL-INCIDENT U RESPONSABILITA'

4.1 Kuntest fattwali

4.1.1 Jidher illi hemm numru ta' fatti illi mhumiex kontestati u li dwarhom għalhekk m'hemmx diżgwid. Dawn jistgħu, fil-qosor, jingabru kif ġej:

- Nhar 1-4 ta' Marzu, 2008 kmieni wara nofinshar seħħ incident illi fih wegġa' l-minuri Alec Fenech, li huwa iben ir-rikorrenti Reuben Fenech u Katya Fenech Pace;*
- L-incident ġara fix-Xatt ta' Tigne', f'Tas Sliema waqt illi lanċa tat-turisti msemmija San Carlos II, kienet qed tirmigġja mal-moll sabiex tniżżel lit-turisti. Mhux kontestat illi kienet misjuqa mill-intimat Francis Montebello bhala kaptan. L-intimat Kirov bhala parti mill-ekwipaġġ, kien qed jassisti fl-operazzjoni tal-irmigġ;*
- Tajjeb osservat l-eċċipjenti Alliance Cruises Limited illi, kuntrarjament għal dak allegat mir-rikorrenti, il-lanċa mhijiex proprjeta' tal-istess Alliance Cruises Limited. Fil-fatt mid-dokumenti eżebiti jirriżulta illi s-sid hija soċjeta' oħra, Island Ferry Three Company Limited, li mhix parti fil-kawża. Madanakollu, ma jidherx kontestat illi l-operatriċi tal-bastiment u organizzatriċi tal-cruises li kienu jsiru biha hija Alliance Cruises Limited u daqstant ieħor jirriżulta illi Montebello u Kirov kienu mpjegati tal-istess soċjeta';*
- L-incident seħħ meta Alec Fenech kien qiegħed bilqiegħda fuq ċint tal-moll. Ma jidherx kontestat illi huwa wegġa' meta ntlaqat mill-passarella tas-San Carlos II waqt li din kienet qiegħda tirmigġja. L-impatt wassal biex Alec Fenech soffra griehi gravi f'saqajh;*
- Filwaqt illi hemm qbil illi t-tifel wegġa' għaliex laqtu d-dgħajsa (jew il-passarella tagħha), il-partijiet ressqu spjegazzjonijiet kontradittorji dwar x'seta' wassal għall-manuvra in kwestjoni u jeħtieġ illi jiġi determinat, ngħidu aħna, jekk din gratx konsegwenza ta' xi sewqan azzardat tal-bastiment jew inkella ta' xi ħsarat fil-magna. B'mod partikolari, it-teżi tal-intimat Francis Montebello u ta' Alliance Cruises Limited u l-bastiment San Carlos II hija li, ħin bla waqt, fil-kors tal-manuvra tal-irmigġ, inqata' dak li jissejjaħ morse cable b'dan illi l-lanċa baqgħet diehla lura lejn l-art minkejja l-attenti tal-kaptan li jmexxi l-lanċa 'l quddiem biex jevita l-impatt. Għandu jingħad illi din hija wkoll il-konklużjoni tal-inkjesta maġisterjali li twettqet wara l-incident;*
- Mhux kontestat illi flimkien ma' Alec Fenech fil-mument tal-incident kien hemm preżenti ommu (r-rikorrenti Katya Fenech Pace), nanntu (omm ommu) Mary Ann Pace née Best u oħt Alec (minuri wkoll) Riya. Hemm nuqqas ta' qbil pero' dwar kemm l-omm u n-nanna tat-tifel kienu tassew kienu qrib il-minuri Alec Fenech fil-mument tal-impatt u jekk huma b'xi mod setgħux jevitaw li jseħħ l-incident;*

4.1.2 *Dwar dan l-incident kienet saret inkjesta maġisterjali. Fl-inkjesta msemija kien tqabbad Victor Ciliberti bhala espert tekniku. Ma jidhirx li qatt saret xi forma ta' inkjesta ohra, nghidu ahna xi stharrig mill-Awtorita' ghat-Trasport f'Malta. Il-proċess verbal li kopja tiegħu gie eżebit seduta stante quddiem il-periti sottoskritti igib il-konklużjonijiet tal-maġistrat inkwirenti li kienu kif geġ:*

Għalkemm il-Maġistrat jikkonkludi illi għalkemm jiċċensura li Mary Ann Best, li ma qaqlqix lit-tifel meta kienet avzata minn Nikola Kirov, illi l-lanċa kienet se tavvicina l-moll, ma jidhirx illi b'daqshekk laħħqu xi element ta' negligenza jew traskuraġni sabiex tirrispondi għal xi proċeduri kriminali fil-Qorti. Lanqas ma ssib xi negligenza jew traskuraġni f'operazzjoni tal-Master Francis Montebello u tas-seaman Nikola Kirov. Dawn imxew b'mod professjonali, b'dan tal-aħħar, javza lil Mary Ann Best illi l-lanċa kienet ser tavvicina, l-passarella se titniżżel u kien aħjar kienu jersqu minn fejn kienu sabiex jevitaw kull periklu. Min-naħa l-ohra, l-Master Francis Montebello wkoll mexa bi professjonalita' u ma kienx previst li kien proprju dak il-ħin ried iressaq il-lanċa 'l quddiem illi nqata' l-cable tal-connection bejn il-kontroll u t-throttle tal-magna.

Għalhekk dan huwa nċident sfortunat li għalih ma hemm hadd responsabbli f'għajnejn il-liġi...

4.1.3 *Il-konklużjonijiet tal-inkjesta għandhom naturalment jingħataw il-piż tagħhom, kif l-istess għandu jsir bix-xhieda u opinjonijiet tekniċi mogħtija fl-istess inkjesta li giet konkluża fl-2009 u għalhekk relattivament kmieni wara l-incident. Fl-istess waqt, huwa paċifiku illi l-proċeduri ċivili odjerni huma distinti minn proċeduri ohra li setgħu saru u għalhekk il-periti mħumiex sejrjn sempliċiment jagħmlu tagħhom daww il-konklużjonijiet. Dan partikolarment fid-dawl ta' provi mressqa quddiem il-periti sottoskritti li, minn ċerti aspetti, għandhom mnejn jikkontradiċu, jew almenu ma jaqblux eżatt ma' ċerti fatti kif konstatati fl-inkjesta;*

4.1.4 *Iffaċċjata minn verżjonijiet kontrastanti imressqa mill-partijiet, il-periti geu gwidati minn dak li gie mtenni f'diversi deċiżjonijiet tal-Qrati nostrani, ċioe':*

Illi f'gudizzju Ċivili infatti l-Qorti trid tiddeċiedi appuntu fuq il-preponderanza tal-probabilitajiet ("Zammit vs Petrocchino", Appell Kummerċjali, tal-25 ta' Frar 1952); il-Qorti allura jeħtieġ li tara jekk verżjoni waħda teskludix lill-ohra fuq bilanċ ta' probabilitajiet; b'hekk jiġi evitat ir-riskju li l-Qorti taqa' fuq l-iskappatorja tad-dubju u ssib refuġju mir-regola 'in dubio pro reo' – "Enrico Camilleri vs Martin Borg", (Appell Inferjuri, 17 ta' Marzu 2003).

4.2 *Osservazzjonijiet tal-periti dwar allegata responsabbilita' tal-intimati*

4.2.1 *L-allegazzjoni ewlenija tar-rikorrenti hija senjatament illi:*

dan l-incident gara minħabba negligenza, imperizja, traskuraġni u nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti tal-baħar da parti tal-intimati jew min minnhom u/jew minħabba ħsarat fil-lanċa San Carlos II li minħabba fihom l-istess lanċa ma kinitx fi stat tajjeb ta' manutenzjoni u ma kinitx tajba biżżejjed biex tinnaviga fil-baħar (seaworthy);

Għalhekk bħala parti mill-eżerċizzju tagħhom, il-periti qiesu diversi aspetti tal-incident biex jikkunsidraw jekk hemmx bażi għal din il-pretensjoni

- *Dokumenti tekniċi*
- 4.2.2 *Il-periti eżaminaw dawn id-dokumenti tekniċi tal-lanċa u l-ekwipaġġ eżebiti in atti. Id-dokumenti nstabu li huma sodisfaċenti u jilhqg r-reqwiżiti tar-regolamenti marittimi:-*
- *Report of survey for issuance of Commercial Vessel Certificate*
  - *Commercial Vessel Certificate*
  - *Certificate of Malta Registry*
  - *Minimum Safe Manning Document*
  - *Seaman’s passport ta’ Nikola Borisov Kirov*
  - *Commercial Vessel Operator’s License No MMA/PD/40/03/004*
  - *Certificate of Competency tal-Boatmaster Grade 1 Francis Montebello*
  - *Certificate of Competency tal-Engine Driver Grade 3 Francis Montebello*
  - *Certificate of Competency tal-Engine Driver Grade 3 Nicholas Spiteri*
- *Rigward rapport ta’ l-incident rikjest mill-Awtorita’ Marittima mill-Kaptan u/jew il-kumpanija.*
- 4.2.3 *Fir-rapporti tal-Pulizija, tal-Maġistrat inkwirenti u tal-Perit tekniku Victor Ciliberti, ma ssemma’ xejn illi l-Awtorita’ Marittima ta’ Malta (illum l-Awtorita’ għat-Trasport f’Malta) giet ikkuntattjata mill-Kaptan jew mill-kumpanija li topera l-lanċa skond L.S. 499.23 Regolament 56(1) li jitlob li s-sid jew il-Kaptan ta’ bastiment involut f’incident fejn ikun hemm min wegġa jew tilef ħajtu abbord il-bastiment jew x’imkien iehor, jew f’kollizzjoni ma’ bastiment iehor jew ma’ proprjeta’ oħra bi ħsara jew telf għall-bastiment l-iehor, jew bi ħsara għall-ambjent tal-baħar jew lill-proprjeta’ oħra, għandu mill-ewwel jagħti rapport verbali ta’ dan l-incident lid-Direttur u fi żmien 24 siegħa mill-incident, jagħti rapport bil-miktub lid-Direttur bid-dettalji kollha li huwa jista’ jitlob.*
- 4.2.4 *B’rabta ma’ dan, il-Kaptan Francis Montebello, fix-xhieda tiegħu wera nuqqas ta’ osservanza tar-regolamenti tal-baħar meta xehed “Ma niftakarx jekk wara l-incident irrapurtajt lill-Awtorita’ Marittima dwar dak li kien sehh. **Ma nafx dwar l-obbliġi tal-Kaptan li jirraporta.** Ma nafx lanqas jekk sarx rapport mill-Kumpanija”. [emfażi miżjuda]*
- 4.2.5 *Dr James Pace xehed “Safejn naf jien ma kontx għamilt rapport bil-miktub lil MMA fi żmien 24 siegħa. Sa fejn naf jien dan ma kienx it-tip ta’ incident li jirrikjedi dan it-tip ta’ rapport għax ma kienx incident bhal ‘collision’ li jirrigwardja l-lanċa proprja jew materja li taffetwa s-seaworthiness tal-lanċa” Dan juri nuqqas ta’ osservazzjoni tar-regolamenti tal-baħar imsemmija aktar ‘il fuq.*
- 4.2.6 *Fid-9 ta’ Mejju 2016, imbagħad, Dr Pace xehed “Jista’ jkun li giet verbalment informata l-Awtorita’ Marittima. Ma jidhirlix li sar rapport bil-miktub.” Ukoll xehed “Skont jien l-Awtorita’ giet informata iżda ma nafx ngħid minn min. Ma niftakarx jekk sarx jew le rapport bil-miktub lill-Awtorita’.” Jidher li ma tantx hemm konsistenza fix-xhieda jekk sar jew ma sarx rapport lill-Awtorita’ Marittima kif jitlobu r-regolamenti marittimi.”*

4.2.7 *Fil-25 ta' Mejju 2016, Dr Pace eżebixxa dokument immarkat Dok A28 ta' ittra allegatament mibghuta mid-Direttur tal-kumpanija (l-isem tad-Direttur mhux imsemmi) lil Harbour Master (u mhux lid-Direttur kif jitlob l-Avviż Legali). Dan id-dokument qiegħed jiġi ppreżentat iktar minn 8 snin wara l-inċident u ġimagħtejn wara x-xhieda li kien tal-istess Dr James Pace fid-9 ta' Mejju 2016. Hu nnutat illi ma ġietx ppreżentata xi komunikazzjoni, jew risposta mill-MMA minkejja li dan kien inċident li wassal għal korriment ta' tifel żgħir.*

4.2.8 *Fil-21 ta' Ġunju 2016 il-Kaptan Montebello xehed "Mistoqsi għalfejn wara inċident fejn korra tifel serjament ma stennejtx li jiġu l-Pulizija u Maġistrat biex jinvestigaw ngħid qabel xejn li jien ma kontx naf il-gravita' tal-inċident. Jien hadd ma qalli li se ssir inkjesta. Hadd ma qalli biex ma nċaqlaqx il-lanċa". Ir-Regolament 56(1) tal-L.S. 499.23 jitlob li l-Kaptan ta' lanċa involuta f'inċident fejn wegġġghet xi persuna, għandu immedjatament jinforma verbalment lil Awtorita' Marittima..." sabiex issir investigazzjoni mill-istess Awtorita'.*

4.2.9 *Fid-dawl ta' din ix-xhieda, il-periti josservaw kif ġej:*

- (i) *Jidher li l-Kaptan Francis Montebello u Dr James Pace iddikjaraw li ma jafux b'dawn ir-regolamenti u għalhekk urew nuqqas ta' konossenza u osservanza tar-regolamenti tal-baħar;*
- (ii) *Jidher li hemm xhieda kunfligġenti ta' Dr James Pace fejn fid-19 ta' Ottubru 2015 qal mod u fil-25 ta' Mejju 2016 xehed mod ieħor. Hemm dubju kbir jekk verament Dr J Pace bagħatx ittra bil-miktub lill-Awtorita' kompetenti fiż-żmien rikjest mil-Liġi kif hu stess xehed fis-seduta tad-19 ta' Ottubru 2015;*
- (iii) *Tenut kont tas-serjeta' tal-inċident, tant li wassal għal inkjesta maġisterjali, mhuwiex verosimili illi l-Awtorita' ma bagħtet ebda risposta jew imqar acknowledgement għall-ittra imsemmija kif jixhed Dr James Pace fil-kontroezami tal-4 t'Ottubru, 2016*
- (iv) *Għalkemm il-Kaptan stqarr li hadd ma qallu biex ma jzaqlaqx il-lanċa, hu ta' min jinnota li hadd ma qal lill-Kaptan biex iċaqlaq il-lanċa wara inċident fejn terza persuna wegġġghet mill-istess lanċa.*

4.2.10 *Il-Periti hassew li għandhom jissenjalaw dawn in-nuqqasijiet li ġew trattati mill-partijiet f'din il-kawża. Fl-istess waqt pero' jagħmluha ċara illi dak li huwa relevanti għall-vertenza mhuwiex tant sarx rapport lill-Awtorita' wara l-każ, iżda kienx hemm nuqqasijiet qabel u waqt l-inċident li ikkontribwew għal dak li gara.*

- *Osservanza ta' regolamenti marittimi u allegazzjonijiet dwar nuqqas ta' prudenza mill-ekwipaġġ*

4.2.11 *L.S. 499.23 fir-Regolament 43 (1) jgħid:*

L-ebda sid jew Kaptan ta' bastiment kummerċjali ma jista' jikkaġuna jew jippermetti li xi bastiment jiħaddem b'mod ta' periklu għall-ħajja tan-nies jew tal-proprjeta' ta' l-oħrajn jew li jista' jagħmel ħsara lill-ambjent tal-baħar.

- 4.2.12 *Il-periti qiesu numru aspetti fid-dawl ta' dawn l-obbligi statutorji. Hekk, punt li qam waqt ix-xhieda kien jirrigwarda l-habel li bih mill-baga ta' quddiem jintrabat mal-pruwa tal-lanċa. F'seduta tal-24 ta' Marzu 2014, l-intimat Nikola Borisov Kirov għad-domanda "Did this rope have a mark so you know where to tie it?" xehed "Yes, yes, it had this mark", ukoll "this rope is the same every day. We don't change the rope every time and it has always the size and the marks where it is tied." Ukoll kompli "yes, it was a permanent attachment".*
- 4.2.13 *Jidher għalhekk li kien hemm nuqqas ta' prudenza waqt l-operazzjoni tal-irmigġ tal-lanċa San Carlos II u speċifikament b'rabta mal-habel imsemmi li mill-baga ta' quddiem jintrabat mal-pruwa tal-lanċa. Kif gie rakkontat li sar l-inċident, il-habel ta' l-irmigġ marbut mal-pruwa tal-lanċa kien laxk wisq li ppermetta il-lanċa tersaq lura lejn il-moll, u billi l-iskala tal-poppa hi twila 3 metri il-barra mill-poppa u il-wisa tal-moll fejn sar l-inċident hu biss 2.56 metri, il-laxk fil-habel ta' l-irmigġ ippermetta illi t-tarf estrem tal-iskala jolqot iċ-ċint u lit-tifel li kien bil-qieghda fuq iċ-ċint u biex b'hekk ikkontribwixxa direttament għall-inċident. Il-poppa tal-lanċa jew it-tarf tal-iskala qatt ma għandhom ikunu f'sitwazzjoni li jilħqu u jmissu il-moll jew iċ-ċint rispettivament fejn sar l-inċident, anke b'sempliciment manuvra aċċidentali, u m'huwiex prudenti, professjonali u skond is-sengħa illi jkun hemm tant laxk fil-habel ta' l-irmigġ tal-pruwa illi jippermetti li l-lanċa jew il-passarella jmissu mal-moll jew ċint, speċjalment meta l-irmigġ tal-pruwa u dawk tal-poppa kienu diġa' marbuta.*
- 4.2.14 *F'pagna 26 tar-relazzjoni tal-perit tekniku Vincent Ciliberti, l-intimat Montebello xehed illi "Dak il-hin osservajt u deherli li għalkemm marbuta minn quddiem u mill-moll, il-lanċa bdiet, anke jekk b'mod żgħir ħafna, tersaq lura, u ergajt mort lejn il-kabina u tfejt il-magna". L-esponenti josservaw pero' illi jekk il-lanċa kienet qieghda tersaq lura " b'mod żgħir ħafna", il-habel tal-pruwa, li kien 'permanent attachment', kellu jzomm il-poppa tal-lanċa li ma tersaqx lura biżżejjed u tolqot lill-moll jew li l-gangway (passarella) li tolqot iċ-ċinta tal-moll. Fil-fatt, il-poppa tal-lanċa ma laqtix il-moll, iżda kienet il-passarella illi laqtet lit-tifel bil-qieghda fuq iċ-ċint.*
- 4.2.15 *Fil-5 ta' Marzu 2008 l-intimat Montebello, bhala l-kaptan tal-bastiment xehed illi sal-hin sa meta il-lanċa giet irmigġjata, huwa m'osserva xejn, iżda wara xi hadd qallu li t-tifel intlaqat mill-passarella. Il-periti jidhrilhom illi dan huwa nuqqas għaliex huwa dmir tal-kaptan li kellu r-responsabbilta' tal-operazzjoni ta' l-irmigġ tal-lanċa li jinduna li kien hemm tifel ta' eta' żgħira li kien fil-periklu fiż-żona ta' l-irmigġ b'dan li kellha titwaqqaf immedjatament l-operazzjoni tal-irmigġ.*
- 4.2.16 *F'pagna 26 tar-relazzjoni tal-perit tekniku Vincent Ciliberti fl-atti tal-inkjesta, jingħad illi l-Kaptan xehed illi waqt l-operazzjoni tal-irmigġjar tal-lanċa, il-ħbula tal-pruwa u li starboard side tal-poppa kienu marbutin, u l-kaptan ħass li kien għalu xi ħsara fit-throttle; kompli li "ħriġt mill-kabina, tfajt it-tieni habel, u ċioe' il-port side lil Nikola, rabat, niżżilna l-gangway u niżlu t-tliet persuni. Dak il-hin osservajt li għalkemm marbuta minn quddiem u mill-moll, il-lanċa bdiet, anke jekk b'mod żgħir ħafna, tersaq lura, u ergajt mort lejn **il-kabina u tfejt il-magna**". (emfazi miżjuda) F'pagna 29 il-Kaptan Francis Montebello xehed illi "Jien ċert li l-joystick mexxejta ħarira 'l quddiem, pero' għal xi raġuni, l-lanċa marret lura....." Il-Periti jinnutaw kontradizzjoni f'dawn iż-żewġ verżjonijiet u*

dan għaliex l-intimat Montebello jew “tefa’ l-magna” jew “mexxa ħarira” l-joystick. Kien ikun iktar prudenti għall-Kaptan li jiffi l-ewwel il-magna qabel ma’ johroġ mill-kabina u mbagħad imur jiffa’ t-tieni habel tal-poppa port side lill-baħri, għax il-lanċa kienet diġa’ marbuta mill-pruwa u l-istarboard side tal-poppa.

4.2.17 *Jirriżulta illi meta l-kaptan hass li l-lanċa qiegħda tersaq lura, hu poġġa t-throttle ‘il quddiem meta kien jaf li hemm ħsara fit-throttle kif sqarr hu stess fix-xhieda tiegħu tal-5 ta’ Marzu 2008 fil-proċeduri tal-inkjesta “Nispjega li meta dhalna mal-moll, il-baħri ċioe’ Nikola, qabeż minn fuq il-lanċa għal fuq il-moll u rabat iċ-ċima starboard side, ċioe’ tal-lemin. Dak il-ħin hassejt li kien ġrali xi haġa fit-throttle, ħriġt mill-kabina, tfajt it-tieni habel ...” Li kieku ma missx it-throttle, seta’ kien evitat l-incident fejn il-passarella resqet lura b’iktar saħħa u wegġġhet lit-tifel. Ma jidhirx li l-kaptan uża prudenza meta miss it-throttle meta skond hu, kien jaf li kellu xi ħsara fl-istess throttle, għax fil-fatt osserva li għalkemm marbuta minn quddiem u mill-moll, il-lanċa bdiet, anke jekk b’ “mod żgħir ħafna”, tersaq lura.*

4.2.18 *Fl-atti tal-inkjesta, senjatament fil-5 ta’ Marzu 2008 Mary Ann Pace nee Best (in-nanna tat-tifel) xehdet illi “niżlu tliet turisti minn fuq il-gangway, u niftakar ċar illi dawn kellhom jinżlu speċi ta’ targa min fuq il-gangway għal fuq il-moll, u x’hin niżlu t-turisti stajt nosserva li l-magni tal-lanċa tħaddmu b’aktar veloċita’. Deher li l-baħar beda jidher li qiegħed jitqalleb kaġun ta’ l-effett tal-magni, u smajt lil raġel li naf li kien parti mill-crew u li kien fuq il-lanċa jgħajjat ‘żul minn hemm’ u qbadt lit-tifel u ressaqtu billi erfajtu fuq idi, pero’ smajt lit-tifel jibki u mort fid-direzzjoni ta’ binti”. Il-periti hawn josservaw illi jidher li l-operazzjoni ta’ l-irmigġjar kienet kompluta, għax li kieku ma kinux jitmizżlu t-tliet turisti. Ukoll, f’dak il-mument, il-lanċa kienet wieqfa għax ma tkunx prudenza mill-ekwipaġġ li jniżżlu it-turisti bil-lanċa miexja, anke jekk kienet miexja bil-mod. Jekk din ix-xhieda hija aċċettata, allura kellha tintwera aktar prudenza fil-ħin bejn meta niżżlu t-turisti u l-kaptan miss it-throttle tal-magna li jidher li gieġhel lill-lanċa tersaq lura u li l-passarella tolqot lit-tifel. Din il-prudenza setgħet tkun illi jitolbu lit-tifel u nanntu sabiex iwarrbu u jaraw illi assolutament ma jibqgħux fejn kienu, u l-manuvra tal-irmigġ tal-lanċa ma jkomplix qabel dan isir.*

4.2.19 *Il-kaptan ikkonferma li l-pożizzjoni tal-gangway kienet bi dritt il-pożizzjoni fejn kien bilqiegħda t-tifel. Il-faži tal-irmigġjar titlob aktar prudenza, attenzjoni u viġilanza, u jekk hemm bżonn, l-operazzjoni tal-irmigġjar kellha titwaqqaf sakemm it-tifel jitneħħa minn fuq iċ-ċint. F’dan ir-rigward, jingħad illi fl-atti tal-inkjesta 5 ta’ Marzu 2008 Katia Fenech Pace, xehdet semgħet lill-Kaptan jgħid lil ommha “rajtni diehel bil-lanċa, bqajt hemmhekk”. Il-prudenza marittima titlob li f’sitwazzjoni bħal din, il-kaptan m’għandux ikompli l-operazzjoni tal-irmigġ, speċjalment meta jkun hemm possibilita’, anke remota ta’ periklu. Il-manuvrar ta’ lanċa waqt l-irmigġjar tagħha hija proċedura importanti minħabba li tista’ tkun perikoluża, speċjalment fejn il-post ta’ l-irmigġ qiegħed f’post pubbliku. Nikola Borisov Kirov xehed illi, waqt l-irmigġjar kien hemm diversi persuni, saħansitra persuni li kellhom saqajhom imdendlin gol-baħar. L-intimat Francis Montebello ma kellux jippermetti illi l-lanċa tersaq lejn il-moll u jkun ta’ periklu għal ħajja ta’ persuni fuq il-post u filwaqt li tifel żgħir kien qiegħed bilqiegħda fuq ċint bi dritt tal-lanċa.*

4.2.20 *Nhar il-5 ta' Marzu 2008 (l-għada tal-inċident), Mary Ann Pace xehdet fl-atti tal-inkjesta "F'hin minnhom waslet lanċa li għorr it-turisti, giet bid-direzzjoni bil-poppa lejn il-moll, niżżlet gangway li baqgħet merfugħa ċirca tletin (30) ċentimetru 'l fuq mill-wiċċ tal-moll, niżlu tliet turisti min fuq il-gangway, u niftakar ċar illi dawn kellhom jinżlu speċi ta' tarġa min fuq il-gangway għal fuq il-moll, u x'hin niżlu t-turisti stajt nosserva li l-magni tal-lanċa thaddmu b'aktar veloċita." Fl-istess jum, Nikola Borisov Kirov xehed fl-għassa tal-pulizija ta' tas-Sliema "I was the one who moored the boat astern and front, while the gangway was raised approximately fifty (50) centimetres above the quay level". Fil-mori ta' dawn il-proċeduri, u senjatement fil-25 ta' Mejju 2016 Mary Anne Pace xehdet " Il-passarella rajtha ukoll. Niftakar li (l-passarella) li tant ma kenitx tmiss mal-art li l-passiġġieri huma u neżlin bdew jaqbzuha". F'dan ir-rigward, il-periti josservaw illi l-Kaptan ippermetta u ħalla lill-passarella li ma tmiss ma l-art b'konsegwenza ta' sigurta' u periklu għall-hajja tat-turisti li kellhom jitniżżlu minn fuq il-lanċa, kif jitlob l-artiklu 43 (1) tar-Regolamenti dwar Bastimenti Kummerċjali (L.S. 499.23). Passarella li tintuża sabiex jitniżżlu turisti mil-lanċa għal fuq l-art għandha titniżżel kompletament sakemm tmiss ma l-art u tkun stabbli. Hu ta' min jinnota li l-fatt li l-kawza li l-passarella kienet tiddendel il-fuq mill-wiċċ tal-moll kienet waħda mir-ragunijiet illi it-tifel inlaqat f'siequ meta kien bilqiegħda fuq iċ-ċint. Li kieku l-istess passarella kienet tmiss ma' l-art, il-gangway ma kenitx tkun għolja biżżejjed biex tolqot lit-tifel. Il-professjoni titlob li passarella tista' tinżamm għolja mill-wiċċ tal-moll biss meta ma tkunx tintuża, speċjalment mill-passiġġieri.*

4.2.21 *F'xhieda tal-4 ta'Ottubru 2016, il-Kaptan Montebello sostna "Jiena daqqajt tlett darbiet il-horn jien u diehel lura. Dan skont ir-regoli tal-baħar. Id-daqq isir 'at intervals'. Dan biex navża kemm lil min qed jopera b'xi laneċ oħra u biex niġbed l-attenzjoni ta' min qiegħed fuq il-moll...". Jidher hawn illi l-intimat Montebello qiegħed jirreferi għal International Regulations for Prevention of Collisions at Sea, 1972 Regulation 34 (a) li jgħid "When vessels are in sight of one another, a power-driven vessel underway, when manoeuvring as authorized or required by these Rules, shall indicate that manoeuvre by the following signals on her whistle...*

- three short blasts to mean 'I am operating astern propulsion'.

Ma hemm xejn fir-regolament pero' li jgħid li dawn 'three short blasts' japplikaw għall-persuni li jkun fuq il-moll jew li l-persuni hemm preżenti huma meqjusa li jafu x'ifisser tali sinjal.

4.2.22 *B'rabta ma' dan jingħad ukoll illi fil-25 ta' Ottubru 2016 il-Kaptan Montebello xehed "Mistoqsi għalfejn bqajt diehel bil-lanċa meta jiena rajt in-nies fuq il-moll, ngħid illi n-nies kienu hemm biex jirkbu għall-vjaġġ li jmiss. Ahna ndoqqu l-horn u ngħidu lin-nies iwarrbu bħal ma jigr fuq l-istejg tal-karozza tal-linja". Fl-operat u regolamenti marittimi pero, jekk Kaptan ikollu xi dubju dwar xi riskju imminenti rigward xi manuvra tal-lanċa, dak ir-riskju għandu jittiehed li jeżisti u għandu jwaqqaf il-manuvra tiegħu. Il-Kaptan ma għandux jassumi li 'n-nies kienu hemm biex jirkbu għall-vjaġġ li jmiss' meta il-moll huwa post pubbliku aċċessibli minn kulhadd.*

- *Fuq il-manuvra tal-irmigġ*

- 4.2.22 *F'xhieda tat-8 ta' Jannar 2014 Nikola Borisov Kirov xehed "I say that the boat was tied after the accident happened" u wkoll "I jumped down after the accident happened and I tied the boat". Nikola Borisov Kirov qal li tefa' l-ħbula, qabeż minn fuq il-lanċa għal fuq il-moll, rabat wiehed mill-ħbula (starboard side) mall-bollard fuq il-moll. Il-kaptan ħass li ġralu xi ħaġa fit-throttle, ħareġ mill-kabina, tefa' t-tieni ħabel (port side), Nikola rabtu u imbagħad niżżlu il-gangway fuq il-moll biex jitniżżlu t-turisti. Waqt li Nikola Kirov qal li tefa' ż-żewġ ħbula, l-kaptan qal li tefa' l-ħabel tal-port side.*
- 4.2.23 *L-istess Nikola Borisov Kirov f'xhieda tal-24 ta' Marzu 2014 stqarr " So I am being asked when were the back ropes tied to the bollards of the quay: I tied the boat at the back after the accident happened. I am being asked whether at the time of the incident the ropes at the back were not tied at all; I say not. To tie the rope at the back I have to go down from the gangway. At that moment boat was moving back and I couldn't jump from the gangway onto the ground to tie the rope, and then the accident happened." Ix-xhud ikompli "I am being asked about the tourists who were on the boat if they were still on the boat at time of incident: yes at the time of the incident they were on the boat." Il-verzjoni tal-kaptan, l-intimat Montebello, fix-xhieda li ta fil-kuntest tal-inkjesta tal-5 ta' Marzu 2008 hija kompletament differenti għax kien stqarr "Wasalt il-Ferries biex nirmigġja l-lanċa, u kif wasalt mal-moll, u ċioe' stern quay, irbatna l-ħbula mal-bollards max-xatt u niżżilna l-gangway u nizlu t-tliet passigġieri minn fuq il-lanċa. Nispjega li meta dhalna mal-moll, il-baħri, ċioe' Nikola, qabeż minn fuq il-lanċa għal fuq il-moll u rabat iċ-ċima starboard side, u ċioe' tal-lemin. Dak il-ħin ħassejt li kien ġrali xi ħaġa fit-throttle, ħriġt mill-kabina, tfajt it-tieni ħabel, u ċioe' l-port side lil Nikola, rabat, niżżilna l-gangway u nizlu t-tliet persuni. Dak il-ħin osservajt u deherli li għalkemm marbuta minn quddiem u mill-moll, il-lanċa bdiet, anke jekk b'mod żgħir ħafna, tersaq li lura, u ergajt mort lejn il-kabina u tfejt il-magna."*
- 4.2.24 *Fix-xhieda tal-Kaptan Francis Montebello tal-5 ta' Marzu 2008 fil-kuntest tal-inkjesta, huwa stqarr "Dak il-ħin ħassejt li kien ġrali xi ħaġa fit-throttle, ħriġt mill-kabina, tfajt it-tieni ħabel, u ċioe' il-port side lil Nikola, rabat, niżżilna l-gangway u nizlu t-tliet persuni. Dak il-ħin osservajt u deherli li għalkemm marbuta minn quddiem u mill-moll, il-lanċa bdiet, anke jekk b'mod żgħir ħafna, tersaq li lura, u ergajt mort lejn il-kabina u tfejt il-magna". Fl-istess xhieda tiegħu tal-5 ta' Marzu 2008 l-intimat Montebello qal li qabel tefa' l-magna tal-lanċa qal li seta' miss it-throttle u jekk għamel hekk, il-lanċa setgħat irtirat xi naqra lura. Wara qal li kien ċert li l-joystick mexxieh ħarira 'l-quddiem, pero' għall xi ragguni, il-lanċa marret lura".*
- 4.2.25 *F'dan ir-rigward, il-periti sottofirmati josservaw kif ġej:*
- * *Kien ikun iktar prudenti għall-Kaptan li jitfi l-ewwel il-magna qabel ma' joħroġ mill-kabina u imbagħad imur jitfa' t-tieni ħabel tal-poppa port side lill-baħri.*
  - * *Jidher li hemm kontradizzjoni x'għamel eżatt il-kaptan rigward it-throttle.*
  - * *Meta l-kaptan ħass li l-lanċa qiegħda tersaq lura, hu poġġa t-throttle 'il-quddiem meta kien jaf li hemm ħsara fit-throttle.*

- * *Li kieku ma messx it-throttle, seta' kien evitat l-inċident fejn il-passarella resqet lura b'iktar saħħa u wegġgħet lit-tifel. Ma jidhirx li l-kaptan uża prudenza meta miss it-throttle meta skond hu, kien jaf li kellu xi ħsara fl-istess throttle.*
  - * *Jekk il-kaptan tefa' l-ħabel tal-port side tal-poppa sabiex jintrabat mal-bollard fuq il-moll, il-lanċa kienet kompletament irmiġġjata mill-pruwa u ukoll mill-poppa port u starboard; allura ma kienx hemm bżonn li l-kaptan imiss it-throttle. Seta' biss jitfi l-magna.*
- *Il-kwestjoni tal-bdil tal-cable*
- 4.2.26 *Punt spinuż illi jeħtieġ illi jiġi kkunsidrat huwa l-allegat qtugħ tal-morse cable. Dan għaliex il-ħsara fil-cable hija punt ċentrali tad-difża tal-intimat Montebello, tal-bastiment, u tas-soċjeta' Alliance Cruises Limited. Del resto, kienet ukoll ir-raġuni prinċipali li wasslet lill-maġistrat inkwirenti sabiex jikkonkludi illi ma kien hemm ebda ħtija tal-kaptan jew l-ekwipaġġ għal dak li ġara. Kemm hu hekk, il-Maġistrat Inkwirenti Dr Michael Mallia, fil-Proċess Verbal tat-3 ta' Awissu 2009 stqarr f'paġna 3:*
- “Sussegwentament saret spezzjoni teknika fuq il-lanċa biex jiġi determinat il-kawża tal-malfunction tal-joystick meta tressqet ‘il-quddiem. Dan ġie identifikat fil-qtugħ tal-cable minn bejn il-joystick u t-throttle tal-magna”.*
- Madanakollu, fil-kors tal-preżenti proċeduri tqajjem dubbju mir-rikorrenti dwar jekk tassew din kinitx il-kaġun tal-inċident;*
- 4.2.27 *Il-periti esponenti umilment jissottomettu illi għandhom riservi kbar dwar kemm tassew inqata' l-morse cable u dan in vista ta' numru ta' kontradizzjonijiet fix-xhieda mressqa illi ma jhallux lill-periti s-serenita' li jikkonkludu fuq bażi ta' probabbilita' li tassew l-inċident ġie kkawżat minn qtugħ ta' din il-cable. Jibda biex jingħad illi, fil-kuntest tal-inkjesta, l-unika persuna li setgħet tagħmel l-ispezzjoni teknika huwa Vincent Ciliberti illi kien maħtur bħala perit tekniku mill-maġistrat inkwirenti. Dan fix-xhieda tiegħu tat-18 ta' Novembru 2014 iddikjara li “Meta jien għamilt l-Aċċess fuq il-cable ma rajtux maqtugħ”. Dak li ntqal fir-rapport tal-Maġistrat Inkwirenti jikkontrasta bil-qawwi ma' dak li stqarr il-perit tekniku fix-xhieda f'dawn il-proċeduri. L-istess perit tekniku ippreżenta u ħalef ir-relazzjoni tiegħu fit-2 ta' April 2008. Fir-relazzjoni tiegħu, hu ma kkonfermax illi l-cable tal-ingranagġ inqata' waqt l-operazzjoni ta' l-irmiġġjar u ma jidhirx (almenu mix-xhieda tiegħu) li qatt ra l-cable. Hu sempliċiment stqarr, mingħajr verifikażżjoni, li “.... Sur Montebello flimkien ma' Dr James Pace stabbilew li kien inqata' l-cable ta' dak li hu magħruf 'bħala t-throttle jew joystick” (vide paġna 10, paragrafu 13, tar-relazzjoni ta' Vincent Ciliberti.*
- 4.2.28 *F'xhieda tal-5 ta' Marzu 2008 fl-inkjesta maġisterjali, lanqas Nikola Borisov Kirov ma semma' xi qtugħ ta' cable. Dr James Pace, Direttur tas-soċjeta' Alliance Cruises li topera l-lanċa, xehed illi fil-ġurnata ta' l-inċident fl-4 ta' Marzu 2008, irriżultalu illi mar cable tas-selector li jingrana ahead, astern u neutral u “ma sar l-ebda vjaġġ ieħor il-bierah sakemm inbidel il-cable fl-4.30/5.00pm, u llum il-lanċa operat normali”. Dan jidher ikkonfermat mix-xhieda tat-tekniku Nicholas Spiteri li fid-29 ta' Marzu, 2008 xehed “Mort immedjatament fuq il-post u sibt il-gearbox*

ingranata fuq ir-reverse, u x'hin inżilt hdejn il-magna sibt il-cable maqtugh.” *Minn naħa l-oħra, PS 36 Sergio Azzopardi, Espert Forensiku ma rrelata xejn, fir-relazzjoni tiegħu rigward qtugh ta' cable meta mar fuq il-post nhar l-4 ta' Marzu 2008, fil-ġurnata ta' l-inċident. Sempliċiment ħa ritratti tal-lanċa u tal-passarella iżda ma ħax ritratti tal-cable. (xhieda tas-16 ta' Frar 2009.) Fl-4 ta' Novembru 2013 f'dawn il-proċeduri, Dr James Pace xehed illi l-cable “Inbidel l-ġhada ta' l-inċident” u l-lanċa “ħadmet normali mbaġħad” ċioe' fil-5 ta' Marzu 2008. Ix-xhud ikompli billi jgħid li “Għax l-ġhada stess ta' l-istess inċident inbidel il-cable fil-ġhodu wara li konna nafu mid-diagnosis illi ma kien hemm xejn problemi ħlief li mar il-cable.”*

4.2.29 *Jidher għalhekk li hemm kontradizzjonijiet u verżjonijiet kunfligġenti ta' meta allegatament inbidel il-cable li jqajmu dubbju legittimu jekk il-cable verament inqatax. Hekk, il-periti jkomplu josservaw illi fis-sottomissjonijiet ta' l-Ispettur Anna Marie Micallef mibgħuta lill-maġistrat inkwirenti fl-4 ta' Marzu 2008 ma hemm l-ebda nota ta' xi qtugh ta' cable, għax kull ma stqarr il-Kaptan Montebello kien “...għie stabbilit illi waqt li lanċa bl-isem San Carlos II. Kienet għada kemm irmunkat mal-moll tax-Xatt ta' tas-Sliema, f'xi hin aċċidentalment kien intlaqat tifel, x'aktarx bil-passarella ta' l-istess lanċa.” Fix-xhieda tiegħu mogħtija fl-inkjesta senjatament fid-29 ta' Marzu, 2008, Nicholas Spiteri ma jgħidx illi biddel il-cable. F'seduta tad-9 ta' Mejju, 2016, pero' jixhed “Il-cable bdiltu jien u jien personalment għaddejt il-cable maqtugh lill-espert.” Mill-banda l-oħra, f'xhieda tat-18 ta' Novembru 2014 Vincent Ciliberti xehed “**Qed jiġi sugġerit illi s-Sur Spiteri kien il-persuna li biddel il-cable u kkonsenjahu fid-29 ta' Marzu 2008, ngħid illi l-cable qatt ma kkonsenjahu u x'ghamel hu bil-cable jiena ma nafx għax jien ma kontx preżenti**”. Fil-15 ta' Ġunju 2015, Dr James Pace, mistoqsi għalfejn biddel il-cable qabel ma għie l-espert tal-Qorti jara x'gara, jgħid “illi l-espert tal-Qorti għie dakinhar stess wara nofsinhar u ħa ritratti fil-post...” Madanakollu fix-xhieda tiegħu, l-espert tal-Qorti Ciliberti stqarr li mar fuq il-post ta' l-inċident l-ġhada ta' l-inċident u li ma rċieva l-ebda cable maqtugh u ma ħa l-ebda ritratti ta' tali cable.*

4.2.30 *Dan huwa punt ieħor fejn jirriżultaw kontradizzjonijiet fix-xhieda. L-eċċipjenti jinsistu illi l-cable maqtugh kien ħadu l-perit tekniku maħtur fl-inkjesta, Victor Ciliberti, imma hu jsostni mod ieħor. Hekk fix-xhieda tiegħu tal-15 ta' Lulju 2013 Dr James Pace jgħid “Fil-fatt is-Sur Ciliberti kien ħa ritratti tas-selector room u tal-engine room u tat-throttle etc u l-cable li konna qlajnieh u wrejniet x'seta' gara jew whatever, kien ħadu miegħu biex jitfegħu mal-items”. Dan itennih f'seduta tal-4 ta' Novembru 2013 “mingħalija Mr Ciliberti kien ħadu (il-cable) miegħu wkoll u konna tajnihulu”. F'xhieda tal-24 ta' Marzu 2014 Nicholas Spiteri jistqarr “Il-cable tajtu - ikkonsenjajtu lil persuna li għiet, għamlitli bil-ġurament l-istqarrija fuq ix-Xatt.” Is-seduta li għamel Vincent Ciliberti lil Nicholas Spiteri saret fid-29 ta' Marzu 2008 u fil-verbal ta' Vincent Ciliberti ma jirriżultax illi Nicholas Spiteri ikkonsenja l-cable lis-Sur Ciliberti. Ukoll fix-xhieda tal-Perit Tekniku Vincent Ciliberti fit-18 ta' Novembru 2014 hu xehed” go l-engine room ma nżiltx u ma rajtx il-cable ta' l-ingranagġ; lanqas ma rċevejt xi cable minn għand Nicholas Spiteri ...”.*

4.2.31 *Fit-18 ta' Ġunju 2015 Dr James Pace xehed “illi l-espert tal-Qorti (Ciliberti) għie dakinhar stess wara nofsinhar u ħa xi ritratti fil-post”. Id-dikjarazzjoni ta' Dr James Pace għet miċħuda mill-istess Ciliberti meta' fit-18 ta' Novembru 2014 hu xehed “Ritratti ma ħadtx”. Hu wkoll ta' min*

jinnota illi fir-rapport ta' Ciliberti ma jissemmewx ritratti. L-uniċi ritratti eżebiti fir-rapporti huma dawk meħudin mill-Pulizija.

- 4.2.32 *F'seduta tat-18 ta' Ġunju 2015 Dr James Pace xehed “ Minkejja dak li xehed ix-xhud Ciliberti nikkonferma li jiena kont għaddejtlu l-cable maqtuġh fuq talba tiegħu stess, anzi fuq l-insistenza tiegħu. Ma kontx tlabtu rċevuta dakinhar. Bħala bniedem professjonali stennejt li dan il-fatt se jissemma' fir-rapport finali tiegħu”. Ix-xhieda ta' Vincent Ciliberti pero', hija totalment opposta. Huwa xehed “Meta jien għamilt l-Aċċess fuq il-cable, il-cable ma rajtux maqtuġh” u kompli “Il-kwistjoni tal-cable irriżultat wara. Jien sirt naf illi Dr J Pace kien biddel il-cable biss wara li nterrogajtu u mhux immedjatament kif wasalt fuq il-post”. Jikkonferma wkoll : “jien ħadt id-depożizzjoni ta' Dr James Pace fil-5 ta' Marzu 2008 dan kien qalli illi meta nqata' l-cable irrangħa fl-erbgħa u nofs ta' wara nofs inhar billi kien bagħat għal persuna apposta għal dan l-iskop u dan inbidel u sostitwit b'cable ieħor wara l-istess inċident”.*
- 4.2.33 *Waqt l-aċċess quddiem il-perit tekniku sottoskritt fit-28 ta' Novembru 2012, Dr James Pace xehed “Il-connection ma' l-ingranaġġ hija dik li inqatgħet meta sar l-inċident...” Mentre fix-xhieda li ta fil-15 ta' Lulju 2013 stqarr “Mistoqsi jekk rajtx il-wire maqtuġh ngħid li iva. Mistoqsi minn fejn inqata' ngħid li minix ċert hux f'nofs il-cable jiġifieri fit-tul tal-cable jew fit-tarf. Ma nafx pero' liema tarf kien għax għaddew 5 snin.....” Jidher li Dottor Pace kien ċert li l-cable inqata' mill-connection tal-ingranaġġ fl-2012 u ma kienx jaf eżatt fl-2013.*
- 4.2.34 *Fix-xhieda tal-24 ta' Marzu 2014, Nikola Spiteri stqarr li “ngħid illi kien maqtuġh iktar minn metru mix-xifer fejn kien maqtuġh.....metru minn fejn il-gearbox” Madanakollu, **l-opinjoni tal-perit tekniku sottoskritt hija illi mhux konvinċenti li cable ta' dak it-tip jinqata' minn nofs il-cable meta l-istess Nikola Spiteri stqarr li la kien hemm korruzzjoni u anqas wires maqtuġhin.***
- 4.2.35 *Hu ta' min jinnota li fil-Maintenance Record Log, li l-original tiegħu gie eżebiti quddiem il-periti sottoskritti, id-data ta meta nbidel il-cable huwa muri bħala “March 08”, li Dr J Pace spjega li hi Marzu 2008; ċioe' li l-ġurnata eżatta mhix murija.*
- 4.2.36 *Fid-dawl ta' dan li ngħad, il-periti sejrjn jiġbru l-osservazzjonijiet tagħhom dwar dan l-aspett tal-vertenza kif ġej:*
- (i) *Ġie allegat li l-kawża prossima tal-inċident kienet il-qtuġh tal-cable tal-ingranaġġ tal-magna waqt l-irmigġjar tal-lanċa San Carlos II. Dan l-allegat qtuġh kien punt kardinali li l-inkjesta Maġisterjali kellha tagħtih attenzjoni speċjali. Fir-rapporti tal-Maġistrat Inkwirenti, mill-Pulizija u speċjalment mill-Perit Tekniku Vincent Ciliberti ma jidherx li saret spezzjoni dettaljata tal-allegat cable maqtuġh, għax fil-fatt dan il-cable ma rah ħadd mill-inkwirenti. Fix-xhieda tal-perit tekniku Vincent Ciliberti fit-18 ta' Novembru 2014, hu stqarr “Meta jien għamilt l-Aċċess fuq il-cable, il-cable ma rajtux maqtuġh”. Min-naħa ta' l-ekwipaġġ u sidien tal-lanċa, dawn jidher li, f'seduta diversi, taw verżjonijiet differenti ta' meta nbidel dan il-cable. L-allegat qtuġh u bdil tal-cable ma jistax jiġi kkonfermat mill-periti, speċjalment meta l-perit tekniku Vincent Ciliberti ċapad illi ra, rċieva jew żamm dan il-cable.*

- (ii) *Fis-sottomissjonijiet ta' l-4 ta' Marzu 2008 (jum l-incident) lill-Maġistrat Inkwerenti, l-Ispettur Anna Marie Micallef għamlet indaġni fuq il-post ta' l-incident u kellmet lill-Kaptan Francis Montebello u Nikola Borisov Kirov. Ma kien hemm l-ebda xhieda li tirriferixxi għall xi qtugħ ta' xi cable ta' l-ingranagg, li l-magna tal-lanċa kienet ingranata 'astern', jew li Nikola Spiteri bidel il-cable tat-throttle bejn l-4.30/5.30pm fl-istess ġurnata ta' l-incident. Ukoll, fis-sottomissjonijiet ma jissemmewx:*
- a. *li l-Ispettur tat xi permess illi jinbidel il-cable ta' l-ingranagg*
  - b. *li l-lanċa setgħet titneħħa minn fuq il-post ta' l-incident*
  - c. *fil-fatt jidher li l-cable gie allegatament mibdul u l-lanċa San Carlos II giet imneħħija minn fuq il-post ta' l-incident mingħajr awtorizzazzjoni.*
- (iii) *Waqt l-Aċċess li l-perit tekniku għamel fuq il-lanċa fit-28 ta' Novembru 2012, gie nnutat li l-kulur tal-cables tat-throttle u ingranagg, il-kundizzjoni tagħhom u l-'ageing' tagħhom kienu l-istess, li jindikaw illi hemm probabbilta' kbira li dawn kienu inbidlu fl-istess żmien qabel Marzu 2008. Ukoll iż-żewġ cables (tal-ingranagg u tat-throttle) kellhom l-istess tiċpis ta' żebgħa. Din in-nota żgur li ma tgħinx il-verżjoni illi l-cable tal-ingranagg inbidel f'Marzu 2008.*
- (iv) *Minhabba dikjarazzjonijiet konfligġenti rigward jekk il-cable ta' l-ingranagg inqatax jew le, l-opinjoni tal-perit tekniku hi li seta' l-Kaptan ħaseb li għamel l-ingranagg 'neutral' meta l-istess ingranagg seta' kien imdaħħal daqsxejn 'astern'. Fil-fatt, fit-18 ta' Novembru 2014, il-perit tekniku Vincent Ciliberti xehed "Il-kwistjoni kienet riżultat illi l-ingranagg baqa' fuq ir-reverse meta hu kien qed jipprova jmur lura".*
- (v) *F'xhieda tat-2 ta' Diċembru 2011 PS Sergio Azzopardi - Scene of the crime officer stqarr li mar fuq il-lanċa nhar l-incident u ma ssemma' xejn rigward il-cable. Meta l-Kaptan jew il-kumpanija operatriċi ddikjaraw li sabu li l-cable ta' l-ingranagg kien maqtugħ, dawn kellhom id-dmir u r-responsabbilta' li jinfurmaw lill-membri ta' l-inkjesta Magisterjali sabiex jaraw, jeżaminaw u jikkonfermaw il-qtugħ tal-cable qabel ma dak il-cable allegatament maqtugħ jiġi mneħħi u mibdul.*
- (vi) *Il-kumpanija Alliance Cruises iddeċidiet waħidha li tibdel il-cable tat-throttle li allegatament kien maqtugħ, u dan waqt li kienet qiegħda ssir inkjesta tal-Maġistrat. Ukoll, PS Sergio Azzopardi fix-xhieda tiegħu ta' 2 ta' Diċembru 2011 stqarr li "mort fuq il-post dak inhar stess. Niftakar li kien hemm pulizija li kien fixed point duty...". Ma jistax ma jiġix osservat illi hija xi ħaġa anomala li jintmiss xi ħaġa fuq il-lanċa mingħajr permess tal-Maġistrat Inkwerenti. Il-cable maqtugħ ma deherx waqt il-proċess ta' din il-kawża, għalkemm sar kull attentat sabiex dan il-cable maqtugħ jinstab.*
- (vii) *Il-manuvra ta' lanċa waqt l-irmigġjar tagħha hija proċedura importanti daqs kemm tista' tkun perikoluża, speċjalment fejn hu l-post tal-irmigġjar, għax qiegħed f'post frekwentat mill-pubbliku. Il-Kaptan tal-lanċa ma setax jippermetti illi l-lanċa tkompli tersaq lejn il-moll u jkun ta' periklu għall-hajja ta' persuna filwaqt li tifel ta' eta' żgħira kien qiegħed bil-qegħda fuq ċint bi dritt il-lanċa.*

- *Rigward ir-rota mkissra tal-passarella*

- 4.2.37 *Ir-rikorrenti waqt is-smiegh ressu provi dwar ir-rota tal-passarella li jidher minn ritratti eżebiti li kienet imkissra. Dwar dan, fl-4 ta' Novembru 2013 Dr James Pace xehed "Nghid illi huma tal-plastik ir-roti u jista' jkun li kienet imkissra; pero' nixtieq inżid ukoll li r-roti ma għandhom l-ebda funzjoni f'dik it-tip ta' passarella, jekk passarella ma tkunx fuq flange u pin u ddur". Min-naħa tiegħu, l-intimat, il-Kaptan Montebello, f'seduta tas-27 ta' Mejju, 2015 jixhed illi r-rota tal-passarella "m'hijiex perikoluża għaliex ma tintużax, fis-sens li ma tmissx ma' l-art". Hu kompla "Il-passarella titniżżel u tmiss ma' l-art biss meta jkollna xi passigġieri anzjani jew bi problemi ta' mobbilita'". F'seduta tal-25 ta' Mejju 2016. Mary Anne Pace nee' Best xehdet "Jiena d-dgħajsa rajtha ġejja. Il-passarella jiena rajtha ukoll. Niftakar li tant ma kenitx tmiss mal-art li l-passigġieri huma u neżlin bdew jaqbżu".*
- 4.2.38 *Fid-dawl ta' dan, il-perit tekniku josserva kif ġej:*
- 4.2.38.1 *Ir-roti huma parti integrali tal-passarella u għandhom ikunu f'kundizzjoni tajba. Jekk kienu mkissrin, kellhom jinbidlu immedjatament u ma jithallewx fuq il-passarella li tintuża sabiex jinżlu u jutilgħu il-passigġieri. Il-kaptan bhala responsabbli għall-bastiment, u l-kumpanija li topera l-istess bastiment jidher illi ma jikkonsidrawx illi rota mkissra tal-passarella hu difett importanti. Madanakollu meta rota mkissra tmiss ma' l-art, kull moviment tal-lanċa u ċioe' tal-passarella ma jkunx uniformi u jista' jikkawża movimenti perikolużi. Hija negligenza tal-Kaptan u tal-kumpanija li thalli rota mkissra fuq passarella għax hija ir-responsabbilita' tagħhom li jagħmlu l-manutenzjoni meħtieġ ta' kull parti tal-lanċa u passarella. Rota mkissra tfisser nuqqas ta' manutenzjoni li kellha ssir. Dan in-nuqqas ta' manutenzjoni tista' tippermetti illi l-passarella tithaddem b'mod perikoluż għas-sigurta' tal-passigġieri, ekwipaġġ u oħrajn.*
- 4.2.38.2 *Ma kien hemm l-ebda xhieda waqt is-seduti, kif ġie allegat fin-nota tas-soċjeta' konvenuta illi "l-'cover' tal-lastiku tar-roti tal-passarella inkiser bhala riżultat meta seħħ l-incident", iktar u iktar meta l-istess Kaptan u l-baħri xehdu illi l-passarella kienet tinzamm għolja mill-art tal-moll. Hawnhekk għandu jingħad illi filwaqt illi l-kundizzjoni tar-rota aktar ma kkontribwietx għall-incident jew għas-serjeta' tiegħu, mhux l-istess jista' jingħad għall-fatt illi l-passarella thalliet li ma tmissx mal-art. Minbarra li dan seta' jikkawża periklu għat-turisti li riedu jiżbarkaw mill-bastiment (bi ksur tar-Regolamenti dwar Bastimenti Kummerċjali), ma jistax ma jingħadx illi kieku r-roti kienu jmissu mal-art tal-moll, ma kinux jolqtu sieg it-tifel li kienet xi 40 ċentimetru għola mill-art tal-moll.*
- 4.3 *Allegata responsabbilita' kontributorja tar-rikorrenti u/jew ta' Mary Ann Pace nee Best*
- 4.3.1 *L-eċċipjenti, partikolarment, il-bastiment San Carlos II, is-soċjeta' Alliance Cruises u Francis Montebello, isostnu illi t-tort tal-incident kien tan-nanna tal-minuri, u ċioe' Mary Anne Pace nee Best.*
- 4.3.2 *B'rabta ma' dan il-periti sottofirmati josservaw illi meta jiġi allegat mill-intimati illi hemm kontributorjeta' ta' haddiehor, "l-eżistenza ta' tali kontributorjeta' u l-proporzjon tagħha għandu jittiehed in konsiderazzjoni fir-ripartizzjoni tad-danni" u jista' saħansitra jxejjen ir-responsabbilita' tal-konvenut."*

- 4.3.3 *Issa f’dan il-każ, jingħad qabel xejn illi Alec Fenech huwa minuri li kellu biss sentejn u erba’ xhur. Bħala minuri, il-ligi tqieghed fuq il-ġenituri ir-responsabbilita’ li jieħdu ħsiebu bid-diligenza ta’ bonus paterfamilias. Fil-jum tal-inċident, il-minuri Alec Fenech kien qieghed fil-preżenza tan-nanna tat-tifel u (ftit iżjed ‘il bogħod) ta’ ommu r-rikorrenti Katya Fenech Pace. Dawn ex admissis ma ndunawx li seħħ l-inċident gravi illi fih wegġa’ serjament il-minuri u kien biss meta gibdet l-attenzjoni turista fuq il-post illi gie rrealizzat li t-tifel kellu gerħa serja f’saqajh. In-nanna tat-tifel Mary Anne Pace fix-xhieda li tat fl-atti tal-inkjesta fil-5 ta’ Marzu 2008 qalet li membru tal-ekwipaġġ qalilha “Int hemm toqgħod bit-tfal?” u hi rrispondietu “M’hemm ebda sinjal biex ma noqgħodx hemm u messek għidli li hemm periklu”.*
- 4.3.4 *Għalkemm jidher li Mary Anne Best u Katya Fenech Pace ma għandhomx l-esperjenza jew jifhmu f’operazzjonijiet marittimi, ma jridx jintesa illi Alec Fenech kien dak iż-żmien tifel żgħir ta’ sentejn u erba’ xhur u għalhekk kellhom ukoll ir-responsabilta li jassiguraw li t-tifel ikun kustodit u protett. Lanqas jista’ jiġi injorat il-fatt illi fl-atti tal-inkjesta, il-maġistrat inkwirenti gibed l-attenzjoni għal dan il-fatt. Din il-kontributorjeta’ mhijiex tali li xxejjen ir-responsabbilita’ tal-intimati (jew uħud minnhom, kif se jiġi spjegat), iżda l-periti jhossu illi huwa gust, u qed jirrakkomandaw, illi dan jiġi rifless f’mitigazzjoni tal-ħtija tal-intimati.*

4.4 Konkluzjonijiet dwar responsabbilita’

- 4.4.1 *Fid-dawl ta’ dawn l-osservazzjonijiet, il-periti għandhom dawn ir-rakkomandazzjonijiet x’jagħmlu rigward responsabbilita’:*
- 4.4.1.1 *L-intimat Francis Montebello bħala l-kaptan tal-bastiment, kellu l-obbligu illi jassigura illi l-lanċa tiġi operata b’mod li huwa sikur mhux biss għall-passiġġieri imma anke għal terzi li setgħu jiġu affettwati mill-istess manovra. Għar-raġunijiet tekniċi fuq spjegati, hija l-opinjoni tal-periti sottoskritti illi huwa naqas minn dan l-obbligu;*
- 4.4.1.2 *Anke Nikola Borisov Kirov, għalkemm biss parti mill-ekwipaġġ u mhux il-kaptan, kellu obbligu illi jassigura sa fejn jista’ illi l-operazzjoni ta’ rmiġġ tkun waħda safe. Madanakollu, mill-provi mressqa l-periti ma jhossux illi hemm nuqqasijiet li jagħtu lok għal responsabbilita’ f’din il-kawża. Jirriżulta illi l-intervent tiegħu fl-operazzjoni kien wiehed limitat, u li meta nduna bil-possibilita’ tal-periklu prova jwissi kemm lill-kaptan kif ukoll lin-nanna tat-tifel;*
- 4.4.1.3 *Kif gie osservat iżjed ‘il fuq fil-parti dwar in-natura tal-azzjoni (in rem u in personam – ara parti 3.1 ta’ dan ir-rapport), il-ligi tirrikonoxxi lill-bastiment bħala legittimu kontraddittur f’kawża għal danni kaġunati minn inċident fl-operat tal-istess bastiment. Ladarba l-periti qed jikkonkludu illi kien hemm nuqqasijiet f’tali operat, il-bastiment ukoll għandu jitqies responsabbli (in rem) għall-inċident;*
- 4.4.1.4 *Fir-rigward tal-kumpanija Alliance Cruises Limited, mhux kontestat illi din mhijiex is-sid tal-bastiment iżda l-operatriċi kif ukoll kienet thaddem lill-intimati Montebello. Il-periti josservaw illi Alliance Cruises Limited tista’ titqies responsabbli għal culpa in eligendo jekk jintwera li assumiet impjegati li mhumiex kompetenti jew inkella jekk ikkontribwiet b’xi mod ieħor għall-inċident. Fl-opinjoni tal-periti ma jistax jingħad illi Alliance*

Cruises Limited impjegat xi ekwipaġġ li mhux kompetenti u għalhekk, f'dan ir-rigward, ma jistax jingħad illi kien hemm nuqqas. Madanakollu, irriżultaw nuqqasijiet fl-operat tal-bastiment (nghiđu aħna l-qagħda u l-istat tal-passarella, kif ukoll il-ħbula), li fl-aħħar mill-aħħar, għandha terfa' responsabbilita' għalihom ukoll Alliance Cruises Limited bħala operatriċi tal-lanċa u detentriċi tal-Commercial Vessels' Operators Licence relattiva ;

- 4.4.1.5 *Fil-każ ta' Northernreef Insurance Co SA, jekk tintlaqa' l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni kif qed jiġi rakkomandat, ma tistax tinstab ħtija;*
- 4.4.1.6 *Il-periti jqisu illi dawk fost l-intimati illi jinstabu responsabbli għall-incident, għandhom jerfgħu l-ħtija in solidum u dan in linea mal-artiklu 1050(1) tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta u kif imxiet din il-Qorti kif presjeduta f'każijiet oħra simili ;*
- 4.4.1.7 *L-element ta' kontributorjeta' diskuss fil-parti 4.3 għandu jittiehed in kunsiderazzjoni, b'dan illi fil-fehma tal-periti sottoskritti l-intimati fuq imsemmija għandhom jerfgħu in solidum bejniethom ħamsa u sebghin fil-mija (75%) tar-responsabbilita' b'dan illi r-rimanenti ħamsa u għoxrin fil-mija (25%) jirrifletti l-aspett ta' kontributorjeta'.*

43. Jirriżulta illi l-esperti Legali u Tekniċi, wara illi għamlu l-konsiderazzjonijiet tagħhom, wasslu għas-segwenti konkluzjoni:

5.0 RAKKOMANDAZZJONIJIET FINALI

- 5.1 *Għaldaqstant, għar-raġunijiet kollha hawn fuq spjegati, l-esponenti unilment jirakkomandaw illi l-eċċezzjonijiet intimati f'din il-kawża għandhom jiġu determinati kif ġej:*
- 5.1.1 *It-tiecni eċċezzjoni preliminari ta' Alliance Cruises Limited u l-bastiment San Carlos II (dwar nuqqas ta' integrità' tal-gudizzju) għandha tiġi miċħuda;*
- 5.1.2 *It-tielet eċċezzjoni preliminari ta' Alliance Cruises Limited u l-bastiment San Carlos II (dwar allegata irritwalita' u nullita' tal-kawża) għandha tiġi miċħuda;*
- 5.1.3 *Il-bqija tal-eċċezzjonijiet ta' Alliance Cruises Limited u l-bastiment San Carlos II għandhom jiġu milqugħa biss in parte sa fejn konsistenti ma' dak espost;*
- 5.1.4 *L-eċċezzjonijiet tal-intimat Francis Montebello għandhom jiġi milqugħa biss in parte sa fejn konsistenti ma' dak espost, b'dan illi l-ħames eċċezzjoni għandha tiġi respinta in toto;*
- 5.1.5 *L-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni tal-imsejha fil-kawża Northernreef Insurance Co. SA għandha tiġi milqugħa u konsegwentement, l-imsejha fil-kawża għandha tiġi liberata mill-osservanza tal-gudizzju;*
- 5.1.6 *L-eċċezzjonijiet ta' Nikolai Borisov Kirov għandhom jiġu milqugħa u*

konsegwentement l-intimat imsemmi għandu jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju

- 5.2 *Konsegwentement, it-talbiet tar-rikorrenti għandhom jiġu determinati kif ġej:*
- 5.2.1 *L-ewwel talba attriċi għandha tintlaqa' b'dan illi huwa rakkomandat illi l-Qorti tiddikjara u tiddeċiedi li l-incident li sofra il-minuri Alec Fenech gara minhabba negligenza, imperizja, traskuraġni u nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti tal-baħar min-naħa tal-intimat Montebello, ta' Alliance Cruises Limited u tal-bastiment ossija lanċa San Carlos II (numru ta' reġistrazzjoni 8128);*
- 5.2.2 *Konsegwentement, tiddikjara illi l-intimati msemmija huma responsabbili għal hlas ta' danni naxxenti mill-imsemmi incidenti, b'dan pero' illi huwa rakkomandat illi l-intimati għandhom jerfġhu responsabbilita' in solidum fi grad biss ta' hamsa u sebgħin fil-mija (75%);*
- 5.2.3 *Tillikwida d-danni sofferti mir-rikorrenti fl-ammont totali ta' € 88,879.29*
- 5.2.4 *Tordna lill-intimati Montebello, Alliance Cruises Limited u l-lanċa San Carlos II in solidum bejniethom iħallsu lir-rikorrenti hamsa u sebgħin fil-mija (75%) tal-ammont hekk likwidat, cioè', € 66,659.4, jew somma verjuri skont il-persentaġġ ta' responsabbilita' eventwalment deċiż mill-Qorti;*
- 5.3 *Rigward il-kap tal-ispejjeż, huwa rakkomandat illi l-ispejjeż jithallsu in kwantu għal-hamsa u sebgħin fil-mija (75%) mill-intimati Montebello, Alliance Cruises Limited u San Carlos II u in kwantu għal hamsa u għoxrin fil-mija (25%) mir-rikorrenti, b'dan illi l-ispejjeż tal-intimat Kirov u tal-kjamata in kawża għandhom jiġu sopportati interament mir-rikorrenti;*

Daqstant għandhom l-esponenti l-unur li jissottomettu għas-savvju ġudizzju ta' dina l-Onorabbli Qorti.

44. Jirriżulta illi sussegwentement, kemm ir-rikorrenti kif ukoll l-intimati Alliance Cruises Limited u l-bastiment MV Carlos II għamli domandi in eskuzzjoni estensivi lil-Membri Teknikci u legali, illi ma biddlu xejn mis-sustanza jew konkluzjonijiet tagħhom għajr illi jsaħħu l-argumenti tagħhom.
45. Il-Qorti, mingħajr ebda esitazzjoni, tagħmilha ċara illi qiegħda tikkondividi l-konkluzjonijiet kollha illi wasslu għalihom l-esperti Teknikci.
46. Madanakollu, l-Qorti tħoss illi għandha tagħmel is-segweni osservazzjonijiet ulterjuri:
- a. L-intimati kollha donnhom qed jibbażaw d-difiża tagħhom prinċipalment fuq il-fatt illi nqata' l-cable tal-'gear selector' tal-magna bil-konsegwenza illi l-magna baqgħet ingranata b'lura, u kien għalhekk illi d-dgħajsa mxiet lura – dana l-argument, madanakollu, ma jista' qatt jiskulpa lill-intimati mir-responsabbilita' fil-kamp ċivili tal-ġrieħi serji u permanenti illi huma

kkawżaw fuq tifel ta' sentejn u nofs illi kien bilqiegħda fuq ċint illi hemm aktar minn żewġ metri u nofs 'il-ġewwa mit-tarf tal-moll.

- i. Il-Qorti tikkondividi pjenament it-thassib serju tal-Esperti Tekniċi meta jikkontendu illi huwa inverosimili illi attwalment tqatta' l-cable tal-gear selector u kkawża tali incident.
  - ii. Il-Qorti tosserva illi cable ta' dik in-natura ma jaqbadx u jitqatta' b'mod immedjat mingħajr ebda pre-avviż – ċertament, kieku kien minnu illi tqatta', l-Kaptan kien jinduna qabel illi t-tmexxija tal-gear selector ma kienx qiegħed ikun daqstant 'smooth' daqs kemm wiehed jippretendi illi jkun stante illi qabel ma jitqatta' 'cable', l-ħadid jibda jitqaċċat u iwebbes il-gear selector – ebda indikazzjoni ta' dan ma qatt ingħatat fix-xhieda tal-Kaptan Montebello.
  - iii. Il-Qorti tosserva wkoll illi hija kemmxejn inverosimili, jekk mhux fatt ta' thassib serju, illi dana l-'cable', li tant issemma' mill-intimati bhala skuża biex jiġġustifikaw l-akkadut, qabad u nbidel mill-intimati QABEL ma ġew fuq il-post l-investigaturi imqabbdha mill-Maġistrat Inkwirenti, MINGĦAJR ebda awtorizzazzjoni tal-Qorti li kienet qed tinvestiga l-każ u QATT ma ngħadda lill-Esperti tal-Maġistrat Inkwirenti – il-Qorti tagħmilha ċara illi huwa ferm aktar kredibbli l-Espert tal-Qorti Vincent Ciliberti li jgħid illi qatt ma ra cable maqtuġh u qatt ma ngħadda cable milli l-verzjonijiet varji mogħtija mix-xhieda ta' l-intimati, stante illi l-intimati stess ma kinux lanqas kapaċi jaqblu dwar x'sar minnu dana il-cable.
- b. L-intimati jikkontendu illi huma għamlu manuvra tajba meta daħħlu fuq il-moll, fejn l-intimat Montebello jishaq illi huwa daqq il-'horn' tlett darbiet u ipproceda biex jattrakka.
- i. Il-Qorti tosserva madanakollu, illi l-metodu adoperat mill-intimati sabiex jattrakka, illi huwa metodu regolarment utilizzat mid-dgħajjes ta' turisti kemm minħabba f'nuqqas ta' spazju kif ukoll minħabba fi pratican ta' sabiex jergħu johorġu meta jgħabbu n-nies, jimporta fuq il-kaptan livell ta' 'look out' u attenzjoni ferm oġhla minn normal, stante illi d-dgħajsa diehla b'lura u l-viżwali illi l-kaptan għandu hija limitata stante illi t-tmun tad-dgħajsa jinsab fuq quddiem u din hija dgħajsa ta' ffit anqas minn 16-il metru, ossija ffit aktar minn ħamsin pied.
  - ii. Il-Qorti tosserva wkoll illi, filwaqt illi jirrizulta mix-xhieda tal-kaptan Montebello u l-baħri Kirof, illi huma l-ewwel rabtu l-pruwa, kif dejjem isir f'tali operazzjoni, u sussegwentement bdew idaħħlu d-dgħajsa biex tidhol b'lura, jidher illi, għalkemm marbuta minn quddiem, l-irbit fuq quddiem kien tali illi, meta mxiet b'lura

d-dgħajsa, setgħet tibqa' diehla b'mod illi l-passarella tad-dgħajsa, illi suppost tinzel f'it piedi 'l hinn mit-tarf tal-moll biex jithallew jinżlu n-nies, attwalment baqgħet diehla ferm aktar u mxiet il-wisa' kollu tal-moll, li ritratt jidher a fol 149 tal-proċess u li kien stabbilit mill-esperti tal-Qorti li kien ta' 2.56 metri, ossija kważi tmien piedi u nofs, u għaffget sieq il-leminja tal-minuri Alec Fenech illi kien bilqiegħda fuq iċ-ċint illi jinsab f'tarf il-moll u jiddividi l-moll mill-bankina fejn jimxu n-nies – kieku l-irbit ta' fuq il-pruwa kien tali illi twaqqaf id-dgħajsa milli tkompli titkaxkar 'l gēwwa, kieku d-dgħajsa kienet tieqaf f'distanza mill-moll tali illi l-passarella qatt ma kienet tolqot iċ-ċint illi hemm f'tarf il-moll bir-riżultat illi tgħaffeġ sieq il-minuri Alec Fenech li kien bilqiegħda b'saqajh fuq iċ-ċint.

- c. L-intimati jikkontendu wkoll illi kienet l-akkadut kien responsabbilta' ta' omm ir-rikorrenti, ossija n-nanna ta' Alec Fenech, jġigifieri Mary Anne Pace, illi seħħ l-inċident, stante illi għalkemm il-minuri kien taħt ir-responsabbilta' tagħha, hija naqqset milli tieħu l-prekawzjonijiet kollha meħtieġa hekk kif rat id-dgħajsa diehla – il-Qorti tosserva illi l-intimati għandhom kull dritt illi jippretendu li tifel ta' sentejn u nofs ikun taħt il-kontroll ta' persuna responsabbi.
  - i. Il-Qorti tosserva illi jirriżulta li Mary Anne Pace stqarret illi hija rat id-dgħajsa gēwwa fuq il-moll u rat il-passarella gējja għal fuq il-moll fejn kien il-minuri Alex Fenech.
  - ii. Il-Qorti tosserva wkoll illi għalkemm rat id-dgħajsa diehla u għalkemm rat il-passarella tiċċaqlaq u n-nies neżlin, ma għamlet ebda tentattiv sabiex iċċaqlaq lit-tifel minuri, li ma kienx viċin tagħha dak il-ħin, minn zona fejn kien ċar illi seta' kien hemm xi perikolu għalih.
  - iii. Il-Qorti tosserva, finalment, illi l-minuri ma seta' qatt japprezza u jifhem il-perikolu illi seta kien fih dak il-mument, u kien seta' għal Mary Anne Pace illi tassikura ruħha li, f'dawk iċ-ċirkostanzi, il-minuri kienu il-bogħod mill-perikolu, liema obbligu hija naqqset milli tassikura, w għalhekk għandha terfa' parti mir-responsabbilta' tal-akkadut.

Danni

47. Jirriżulta illi l-Esperti mqabba mill-Qorti, fir-rapport estensiv u erudit tagħhom, għamlu l-konstatazzjonijiet tagħhom dwar danni, abbażi tal-provi kif prodotti quddiem dina l-Qorti kif ukoll quddiemhom.

48. Jirrizulta illi huma għamlu s-segweni osservazzjonijiet:

4.5 Likwidazzjoni ta' danni

4.5.1 Introduzzjoni

4.5.1.1 *Il-periti sejrini issa jgħaddu biex jagħtu r-rakomandazzjonijiet tagħhom rigward il-kalkolu ta' danni. Naturalment, dan il-kalkolu għandu mbagħad jitqies jew jiġi varjat anke fid-dawl ta' dak li tiddeċiedi l-Onorabbli Qorti fir-rigward tal-ispartizzjoni ta' responsabbilita'.*

4.5.1.2 *Fir-rigward tal-kalkolu ta' danni huwa paċifiku illi hemm żewġ xorta ta' danni li jistgħu jintalbu, u fil-fatt qegħdin jintalbu f'dan il-każ, u cioè' damnun emergens u lucrum cessans. Dawn se jiġu trattati fl-istess ordni*

4.5.2 Damnum emergens

4.5.2.1 *In kwantu għal damnun emergens ir-rikorrenzi kien ressuq prospett ta' danni mmarkat bhala Dok B li minnu jirriżultaw riċevuti għal spejjeż mediċi u spejjeż biex jiġbru kopja tal-proċes verbal. **Dawn iwasslu għal total ta' € 2,077.29 li hija somma raġjonevoli u l-periti jirrakkomandaw li t-talba għall-hlas tagħha tintlaqa'**;*

4.5.2.2 *Il-periti madanakollu ma jaqblux illi għandu jiddekorri l-imgħax fuq din is-somma mid-data tal-irċevuti. Huwa risaput illi in illiquidis non fit mora. Issa għalkemm prova ta' dawn l-ispejjeż reklamati ingabet in atti fi stadju bikri, it-talba fir-rikors promotur hija għal somma li għadha mhix likwidata, u għalhekk l-ispejjeż imsemmija għandhom jitqiesu jagħmlu parti minn tali somma.*

4.5.2.3 *Taht dan il-kap, ir-rikorrenzi qegħdin ukoll jitolbu li tiġi likwidata somma arbitrio boni viri biex tkopri l-ispejjeż żejda nkorsi kull meta jinxtara żarbun għal Alec Fenech. Dan għaliex minhabba l-incident, il-qisien tal-pali ta' siequ huma differenti u għalhekk kull darba li jixtri żarbun ikollu jixtri żewġ pari. Il-fatt dwar il-qisien tas-saqajn huwa konfermat mir-rapporti mediċi u l-ġenituri tat-tifel xehdu li jixtru pari doppji. Madanakollu ma jirriżultax illi tressqu xi riċevuti, almenu ta' żraben mixtrijin s'issa fil-kors tas-smiegħ. Barra minn hekk, hija l-unli opinjoni tal-periti illi talbiet għal spejjeż futuri m'għandhomx jinkwadraw taht il-kap ta' damnun emergens.*

4.5.3 Lucrum cessans

4.5.3.1 *B'rabta mal-lucrum cessans, il-Qrati nostrani jimxu fuq kalkolu ta' xeħta matematika, li kien gie stabbilit fil-kawża ewlenija 'Michael Butler v Peter Christopher Heard' u li matul is-snin gie adattat għaż-żmenijiet iżjed reċenti. L-aħħar tendenzi huma fil-fatt illi l-Qrati ma jkunux marbutin b'sistemi tant riġidi biex jassiguraw li sseħħ restitutio in integrum. Madanakollu, biex jassiguraw ogġettivita', is-sentenzi għadhom iżommu bhala punt tat-tluq il-multiplier system b'dan illi ammont li jirrapreżenta l-paga li l-vittma kien mistenni li jipperċepixxi li kieku ma seħħx l-incident tiġi multiplikata bi stima tan-numru ta' snin ta' ħajja lavorattiva (il-multiplier) u bil-persentaġġ jew grad ta' diżabilita' kkawżati mill-incident. Mis-somma hekk likwidata imbagħad, jista' jkun hemm lok ta' tnaqqis ngħidu aħna dak li jissejjaħ lump sum deduction.*

4.5.3.2 *Applikati dawn il-prinċipji għall-każ ta' quddiemhom, il-periti umilment iressqu dawn is-sottomissjonijiet:*

- *Paga annwali*

4.5.3.3 *Alec Fenech twieled fit-8 ta' Novembru, 2005 u għalhekk kellu sentejn u erba' xhur meta seħħ l-incident. Fenech għadu sallum minuri. Kif jaċċettaw ir-rikorrenti stess dan jagħmilha diffiċli li wiehed jasal għal paga annwali ġusta għall-iskopijiet ta' dan il-kalkolu għaliex huwa kmieni biex wiehed ibassar x'gejjieni se jkollu Alec Fenech fuq il-lant tax-xogħol jew fid-dinja professjonali. Ir-rikorrenti josservaw minn nota tagħhom illi meta wiehed iqis l-ambjent li trabba fih il-minuri u l-edukazzjoni li jirċievi, wiehed jista' jistenna li jsib xogħol li jirrendi. Isemmu wkoll li li kieku ma kienx għall-incident, Fenech kien seta' jkun plejer tal-football. Dawn pero' jibqgħu supposizzjonijiet.*

4.5.3.4 *Il-periti qiesu xi deċizzjonijiet tal-Qrati li jistgħu jifgħu dawl fuq dan. Hekk, fi 'Stivala proprio et nomine v Dimech et', fejn il-vittma kellu ħames snin (5) meta seħħ l-incident u għoxrin (20) sena meta giet deċiża l-kawża, il-Qorti qieset l-paga minima fid-data tas-sentenza (€ 162.19) iżda židitha għal € 200 fil-ġimgħa "biex tagħmel tajjeb għaż-żidiet tul iż-żmien". F' 'David Joseph Meli v Francis Zarb Adami', il-vittma kellu tmintax-il (18) sena meta seħħ l-incident fl-2002 u dak iż-żmien kien student tal-liġi. F'dak il-każ, il-Qorti qieset "dħul medju ta' avukat ta' kapaciċita' normali" (€ 35,000).*

4.5.3.5 *Fil-każ preżenti, għalhekk, soluzzjoni tista' tkun illi wiehed iqis il-paga minima nazzjonali. Madanakollu, l-periti jhossu illi dan ma jkunx ġust li jitqies dak li huwa proprju l-minimu li haddiem għandu jaspira għalih. Dan tenut kont ukoll li l-multiplier system diġa minnu nnifsu jqis iċ-chances and changes of life li għalhekk ikomplu jnaqqsu l-ammont likwidat.*

4.5.3.6 *Il-periti sottoskritti josservaw illi l-paga minima għas-sena 2018 hija ta' € 172.51 fil-ġimgħa (u għalhekk ċirka € 9000 fis-sena). Ma' għeluq sena fl-impieg mal-istess prinċipal, l-impjegati jkunu intitolati għal žieda mandatorja ta' €3 kull ġimgħa, u ma' għeluq it-tieni sena fl-impieg, għal žieda addizzjonali ta' €3 oħra kull ġimgħa. Dan minbarra bonuses. L-atturi min-naħa tagħhom jissuggerixxu li titqies somma ta' € 385 fil-ġimgħa – cioè' total ta' € 20,020 fis-sena. Dan skont l-atturi, huwa ġust għaliex huwa wkoll qrib ta' dik li kienet il-medja ta' net earnings ta' haddiem f'Malta skont statistiċi Eurostat għall-2015, liema paga medja kienet ta' kwazi € 20,000.*

4.5.3.7 *Fid-dawl ta' dak li ntqal, il-periti jissottomettu illi l-paga għall-iskopijiet tal-kalkolu għandha tkun sostanzjalment iżjed minn dik li hi preżentement il-paga minima u dan sabiex toqrob iżjed lejn dik li hija l-paga medja. Mill-banda l-oħra, tenut kont tal-kalkoli iżjed konservattivi li jidhru li huma segwiti mill-Qrati, l-esponenti jhossu illi s-somma ta' € 385 fil-ġimgħa suggerita mill-atturi hija għolja wisq. Għalhekk jissuggerixxu illi l-kalkolu jsir fuq somma ta' sbatax-il elf Euro (€ 17,000) fis-sena li hija ekwivalenti għal ftit iżjed minn € 325 fil-ġimgħa.*

- *Multiplier*

4.5.3.8 *Fin-nota tagħhom, l-atturi jsostnu illi multiplier ġust ikun ta' disa' u erbghin (49) sena u dan biex jirrifletti perjodu ta' ħajja lavorattiva minn sittax (16) sa ħamsa u sittin (65) sena. Huwa paċifiku pero' illi:*

*Normalment f'kazijiet b'hal dawn m'ghandux isir sempliċi tnaqqis bejn l-eta' tal-irtirar, u l-eta' tal-persuna fil-mument tal-inċident... iżda l-multiplier irid jinkorpora go fih dak l-element ta' chances and changes of life or vicissitudes of life. Il-kunċett ta' chances and changes of life gie introdott biex proprju jiggustifika temperament fil-komputazzjoni tad-danni a bażi tal-prinċipju li hadd ma jaf il-futur u, għalhekk persuna tista' tgħix sa eta' avvanzata, il-ħajja tghallimna mod ieħor. Isegwi li l-working life expectancy m'ghandux jiġi kkunsidrat kollu għal fissazzjoni tal-multiplier. (Ara f'dan is-sens is-sentenza ta' din il-Qorti, fil-kawża fl-ismijiet **Gauci v Bugeja**, deċiża fis-27 ta' Novembru, 2009). F'dan is-sens ukoll... il-kawża fl-ismijiet **Anthony Turner et v Francis Agius** deċiża fit-28 ta' Novembru, 2003*

4.5.3.9 *Fis-sentenza **Stivala v Dimech** et, ġia' kwotata aktar kmieni, din il-Qorti kif diversament presjeduta mxiet fuq massimu ta' multiplier ta' ħamsa u tletin (35) sena. Min-naħa l-oħra, din il-Qorti kif presjeduta, f'deċiżjoni mogħtija fit-12 ta' Diċembru, 2017 fl-ismijiet **Kravchenko v Micallef** et fejn il-vittma kellha sbatax-il sena fid-data tal-inċident, imxiet fuq multiplier ta' sebgħa u tletin (37) sena, illi l-periti umilment iħossu illi jkun gust anke f'dan il-każ.*

- *Persentaġġ ta' diżabilita'*

4.5.3.10 *Mr. Massimo Abela, espert imqabbad mill-Qorti, iddetermina fir-rapport tiegħu illi r-rata ta' diżabilita' permanenti li garrab Alec Fenech hija ta' ħmistax fil-mija (15%). Dan jirriżulta mir-rapport tiegħu (a fol 373 sa 378 tal-proċess). Huwa kompli jsostni din il-pożizzjoni anke waqt kontroezami li sarlu f'seduta tat-18 ta' Ġunju, 2015. Għandu jingħad illi dan il-persentaġġ jaqbel ukoll ma' dak indikat mill-espert mediku ex parte Charles Grixti (Dok AF 2 mar-rikors maħluf). Fiċ-ċirkustanzi għalhekk jidher illi din ir-rata hija waħda attendibbli.*

- *Lump sum deduction*

4.5.3.11 *Fis-sentenza fuq ċitata ta' Kravchenko din il-Qorti osservat kif ġej dwar lump sum payment:*

79.3.4. ... issir referenza għall-insenjament tal-Qorti tal-Appell fis-sentenza fl-ismijiet **Annunziata sive Nancy Caruana vs. Odette Camilleri**, datata s-27 ta' Frar, 2004, li rribadiet li: "... għall-finijiet tat-tnaqqis minħabba lump sum payment id-dekors taż-żmien għandu jibda jiġi kalkolat minn meta tiġi ntavolata l-kawża relattiva u mhux minn meta javvera ruħu l-inċident ukoll relattiv;

79.3.5. Illi di piu', fis-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fl-ismijiet **Joseph Agius et vs. All Services Limited**, datata t-2 ta' Ġunju, 2005, gie ritenut is-segwent: "F'kazijiet kongruwi, soltu li jsir tnaqqis ieħor ta' 20% għall-fatt li jkun ser ikun hemm ħlas f'daqqa ("lump sum payment") lill-benefiċjarji. Jekk id-deċiżjoni, pero', tkun se tingħata wara tul ta' ċertu żmien, hi l-prattika li l-persentaġġ ta' tnaqqis jonqos, u hi konswetudini tal-Qrati, li jekk kawża ddum aktar min sentejn, il-persentaġġ jonqos b'żewġ punti għal kull sena oħra li l-kawża ddum biex tiġi deċiża";

79.3.6. Illi jirriżulta li l-proċedura odjerna giet intavolata fit-8 t'Ottubru, 2009, (ara fol 1);

79.3.7. Illi l-istess ser issa tiġi deċiża f'Diċembru, 2017, (ara fol 852);

79.3.8. Illi għalhekk, tenut kont tal-istess għandu jkun hemm tnaqqis ta' 8%;

4.5.3.12 *Abbaži tal-istess prinċipji, il-periti umilment jissottomettu illi:*

- *Din il-kawża nfetħet fl-2010*
- *L-ewwel sentejn allura naturalment għaddew fl-2012*
- *Minn dak iż-żmien għaddew sitt snin, u għalhekk għandu jkun hemm tnaqqas ta' (20% - 12%) jiġifieri tnaqqis ta' tmienja fil-mija (8%)*

4.5.4 *Konklużjonijiet dwar danni*

4.5.4.1 *Illi għalhekk, id-danni totali li qed jirrakkomandaw il-periti huma kif ġej:*

In kwantu għal damnum emergens: € 2,077.29

In kwantu għal lucrum cessans:

€ 17,000 x 37 (sena) x 15% (dizabbilita') € 94,350

8% ta' € 94,350 € 7,548

Total Lucrum Cessans: € 86,802

Hsarat Totali: € 88,879.29

4.5.4.2 *Kif ġia' ntqal, dawn il-hsarat totali, jekk taqbel magħhom din l-Onorabbli Qorti, għandhom imbagħad jiġu spartiti skont kif tiddeċiedi din l-Onorabbli Qorti dwar responsabbilita'*

49. Il-Qorti, wara illi qieset il-konklużjonijiet milhuqa mill-Esperti Tekniċi w il-konsiderazzjonijiet minnhom magħmula sabiex waslu għal tali konsiderazzjoni, tqis illi huwa ġust illi tikkonsidrahom bħala tagħha għajr għal dak illi ser jingħad aktar 'l isfel.

50. Jirriżulta illi, l-Artikolu 1045(1) tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta, li jipprovdi li

“il-hsara li l-persuna responsabbli għandha twieġeb għaliha ... hija t-telf effettiv li l-egħmil tagħha jkun gieb direttament lill-parti li tbat l-hsara l-ispejjeż li din il-parti setgħet kellha tagħmel minhabba l-hsara, it-telf tal-paga jew qliegh ieħor attwali, u t-telf ta' qliegh li tbat 'l quddiem minhabba inkapaċita` għal dejjem, totali jew parzjali, li dak l-egħmil seta' jġib.”

51. Jirriżulta illi s-subartikolu (2) ikompli jgħid li:

“Is-somma li għandha tiġi mogħtija għal din l-inkapaċita` tiġi stabbilita mill-Qorti, wara li tqis iċ-ċirkostanzi tal-każ, u b'mod partikolari, x-xorta u grad ta' inkapaċita` ikkaġunata, u l-kondizzjoni tal-parti li tbat l-hsara.”

52. Jirrizulta illi fil-każ **Joseph Zammit vs Joseph Bonello et** deciza mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fil-25 ta' Frar 2016, il-Qorti kellha dan xi tgħid dwar tali tipi ta' danni:

Skont il-Liġi tagħna, l-likwidazzjoni tad-danni tinqasam f'żewġ aspetti: id-danni attwali (damnum emergens) u t-telf ta' qliegħ futur (lucrum cessans).

*Illi tali regoli ġew supplementati u interpretati bil-principji stabbiliti fil-kawża ewlenija “Michael Butler vs Peter Christopher Heard” – A.C. dec. fit-22 ta' Diċembru 1967, li tat l-orijini għalhekk imsejha multiplier system, li però għet agġustata għaż-żminijiet aktar eċċenti peress li, kif intqal fil-kawża “Salvatore Mifsud vs Carlo Camilleri et” – A.C. dec. fis-16 ta' Novembru 1983, “iċ-ċirkostanzi tal-ħajja anke fil-gżira tagħna nbidlu konsiderevolment u l-ammonti qegħdin isiru fuq kriterji ferm differenti minn dawk li kienu jsiru għaxar snin jew għoxrin sena ilu.” Għalhekk, il-Qorti tagħna rritenew li għandhom id-diskrezzjoni li jkunu iktar flessibbli o meno rigorużi fl-applikazzjoni tal-linji gwida stabbiliti f' **Butler vs Heard**. Hekk gie ritenut li għandhom jużaw “l-arbitriju prudenzjali tal-Qorti, fil-limiti stabbiliti mil-Liġi – “Savona vs Asphar” App. Deciż fit-23 ta' Ġunju 1952; u li “għandu jintuża bħala bażi wkoll f'dan il-każ bid-differenza li n-numru ta' snin għandu jittiehed għas-snin kollha tal-ħajja lavorattiva tal-korrut.” (“Emanuel Mizzi vs Carmel Attard”:- 13.5.2003); u li “dejjem għandu jkun hemm ċertu elasticità ta' kriterji billi l-pronunzjament fil-likwidazzjoni in kwistjoni huwa wiehed ta' probabbiltà. Inoltre d-dannegġjat jingħata somma kapitali darba waħda biss, meta tingħata b'sentenza m'hijiex aktar soġġetta għall-ebda reviżjoni. Għalhekk, din is-somma kapitali trid tkun tikorrispondi kemm jista' jkun mar-realtà.” – “Francis Sultana vs John Micallef et noe et” – Appell deciż fl-20 ta' Lulju 1994.*

Madankollu, fil-każ “Paul Debono vs Malta Drydocks” P.A. deciza fis-27 ta' April 2015, intqal:

“Id-determinazzjoni tal-kwantum tar-riżarċiment hi ċertament fis-sistema legali tagħna ispirata mir-regola stabbilita fl-Artikolu 1045 tal-Kodici Ċivili. Fir-rigward tal-lucrum cessans dan jinvolvi t-telf ta' qliegħ futur minħabba l-inkapaċità. Il-Liġi mbagħad thalli fid-diskrezzjoni tal-Qorti, biex valjati i-ċirkostanzi tal-każ, ix-xorta u grad ta' l-inkapaċità, u l-kondizzjoni tal-parti dannegġjata, tistabbilixxi s-somma riżarċitorja.”

53. Jirrizulta illi dwar il-kwistjoni ta' multiplier, fl-istess kawża fuq indikata, il-Qorti kellha dan xi tgħid:

Il-kwistjoni tal-multiplier li normalment jintuża bħala mezz biex it-telf ta' qliegħ li jingħata d-dannegġjat jiġi kalkolat, hija waħda li dwarha l-Qorti Tagħna f'dawn l-aħħar żminijiet flew sewwa. Xi kittieba awtorevoli f'dan il-qasam ifissru l-multiplier bħala:

“A figure somewhat less than the number of years for which the loss is likely to continue, that is, in a personal injury action, until the plaintiff's injuries cease to affect earnings or the plaintiff dies or retires. This figure is then reduced partly because of the contingencies (i.e that the plaintiff might not have lived or worked so long or might have lost earnings even if the accident had not occurred) and partly because the plaintiff is going to receive not an income but a capital sum which can be invested to produce an income. The multiplier is not the product of precise calculation, but of estimation in the light of the facts of the particular case and of other comparable cases.”

(Peter Cane, *Atiyah's Accidents, Compensation and the Law 6th Edit, 1999, pag.122*).

Għalhekk għe ritenut li l-multiplier irid jinkorpora fih dak l-element ta' 'chances and changes of life' jew 'vicissitudes of life'.

Fil-każ "**Paul Vassallo et noe vs Carmelo Pace**" Appell deciz fil-5 ta' Marzu 1986) għe ribadit li :

"In-numru ta' snin adottat bhala multiplier m'għandux ikun ibbażat fuq l-aspettativa tal-ħajja in ġenerali tad-dannegġjat iżda fuq l-aspettativa tal-ħajja lavorattiva tiegħu u għalhekk jittieħdu in konsiderazzjoni ċ- 'chances and changes of life'."

Il-multiplier għe definit kif ġej:

"In other words the multiplier is set at a figure which takes into account both the fact that a capital sum capable of investment is more valuable than an equivalent aggregate income over a period of time and the chance that the plaintiff might anyway not have earned that income." (The law of Tort- W.V.H. Rogers, 1994, 2nd Ed. p.228).

Għe stabbilit li l-multiplier għandu jibda jitqies minn dak inhar li seħħ l-incident li fih il-vittma tkun garrbet il-ġrieħi, (App. Ċiv. 16.11.1983 fil-kawża fl-ismijiet Salvatore Mifsud vs Carlo Camilleri) u mhux minn dak inhar li l-Qorti tasal għal-likwidazzjoni tas-somma li għandha tithallas bhala danni.

Minbarra dan il-bixra ta' ħsieb wara sentenzi ta' dawn l-aħħar snin f'dan il-qasam qiegħda xxaqleb lejn it-tneħħija ta' skemi rigidi li jistgħu jfixxlu l-ghoti ta' kumpens mistħhoqq u xieraq għaċ-ċirkostanzi. Wahda minn dawn l-iżviluppi hija fil-massimu tal-multiplier, fejn għal numru kbir ta' snin ma tqiesx li seta' jaqbez l-għoxrin (20). Għar-raġunijiet li l-Qorti għandha tfitteq qabel kull haġa oħra li tirreintegra kemm jista' jkun lil dak li jkun garrab ħsara, u li terġa' tqiegħed lil tali persuna kemm jista' jkun fl-istat li kienet qabel l-incident. Illum huwa aċċettat u approvat mill-ogħla Qrati tagħna li l-multiplier ikun jaqbel sewwa mal-eta` tal-vittma u mhux ma' kriterji arbitrarji.

Dwar il-qies tal-multiplier ikun xieraq li wieħed jagħmel referenza wkoll għal dak li hu mgħallem f'dan ir-rigward mill-awturi fejn jingħad li:

"The most important factor to take into account when considering which multiplier to apply is, of course, the age and probable working life of the deceased and the expectation of life of the dependants ... There must also be a discount for the uncertainties of life ... discount must also be made for the fact that dependants will receive an accelerated benefit in the form of a lump sum rather than smaller benefits over a number of years. Because of these uncertainties the appropriate time for selecting the multiplier is at the time of death..." (Thomas Saunt Damages for Personal Injury and Death (Tielet Ediz. 1986, pag.53).

54. Jirrizulta, finalment, illi għal dak li jirrigwarda t-tnaqqis tal-Lump Sum Payment, il-Qorti trid tagħmel referenza għas-sentenza reċenti mogħtija mill-Qorti tal-Appell Superjuri fil-każ '**Joseph Bonanno vs Malta Freeport Termonals Limited**' deciza fis-27 ta' Marzu 2020, fejn il-Qorti kellha dan xi tgħid dwar tnaqqis f'każ simli għal dan:

Applikati dawn il-prinċipji għall-każ in eżami, meqjus il-fatt li l-kawża giet intavolata fis-sena 2010, konsidrat il-fatt li ser tingħata sentenza finali f'dan il-każ wara għaxar snin, tqis opportun li ma jsirx dan it-tnaqqis.

*Wara kollox meta titnaqqas perċentwali ta' tnejn fil-mija (2%) għal kull sena li għaddiet minn dakinhar li nfethet il-kawża (29 ta' April 2010) sa dakinhar li tingħata s-sentenza finali, ma jibqa' l-ebda perċentwal x'jitnaqqas. Fis-sentenza ta' din il-Qorti fil-kawża fl-ismijiet **Anthony Turner et v. Francis Agius et**, deċiża fit-28 ta' Novembru 2003, gie osservat li meta bħal dan il-każ l-azzjoni, ddum tant li tieġu trapass twil ta' żmien sa meta tingħata s-sentenza finali, dan "għandu jimmilita kontra l-applikazzjoni ta' tnaqqis għal fini ta' 'lump sump payment'. Kwindi fil-fehma tal-Qorti m'għandu jsir ebda tnaqqis għall-fini ta' "lump sum payment".*

55. Applikati dawna l-prinċipji kif ukoll il-konklużjonijiet milħuqa mill-abbli esperti tal-Qorti, il-Qorti tgħaddi biex tagħmel is-segweni komputazzjonijiet għall-fini ta' danni dovuti:

a. <u>Damnun Emergens:</u>	=	€ 2,077.29
b. <u>Lucrum Cessans</u>	€ 17,000 x 37 (sena) x 15% (diżabbilita')	= € 94,350

56. Jirrizulta illi ebda tnaqqis ma għandu jiġi meqjus tenut kont tal-fatt illi l-kawża bdiet aktar minn għaxar snin ilu.

57. Jirrizulta illi filwaqt illi l-baħri Nichola Borisof Kirof ma jaħti ebda responsabbiltà għall-incident meritu tal-kawża odjerna, l-intimati Francis Montebello, Alliance Cruises Limited u Dr James Pace bħala Kuratur Deputat tal-bastiment "MV San Carlos II" għandhom jinżammu solidament bejniethom responsabbli għall-akkadut.

58. Jirrizulta, madanakollu, illi tali responsabbiltà għandha tirrifletti wkoll ir-responsabbiltà kontributorja li għandha tintrefa' wkoll mir-rikorrenti, in parte, in vista tan-nuqqas ta' Mary Anne Pace, ġia' Best, illi tieġu ħsieb it-tifel minuri ta' bintha, ossija Alec Fenech, liema responsabbiltà għandha tiġi assunta, kwantu għal hamsa u għoxrin fil-mija (25%) mir-rikorrenti stess, u hamsa u sebghin fil-mija (75%) mill-intimati fuq indikati, u għalhekk l-ammont tal-Lucrum Cessans għandu jitnaqqas sabiex jirrifletti tali responsabbiltà kontributorja.

59. Jirrizulta, għalhekk, illi l-ammont likwidat ta' Lucrum Cessans għandu jkun ta' **sebhin elf, sebgha mija u tlieta u sittin Euro (€70,763)**

60. Jirrizulta illi s-soċjeta' Northernreef Insurance Co. SA qatt ma messha giet imsejha fil-kawża mir-rikorrenti u dana stante illi qatt ma ġew interpellati fiż-żmien prefiss mill-Liġi u għalhekk l-azzjoni kontra tagħhom kienet preskritta, kif korrettament eċċepit mill-Kuraturi Deputati appuntanti biex jirrapprezentaw l-interessi ta' tali assikurazzjoni.

61. Finalment, għal dak illi jirrigwarda spejjeż legali, dawna għandhom jiġu sopportati bl-istess persentaġġ tar-responsabbilta' kif fuq stabbilit, salv għall-ispejjeż tal-Kjamat in Kawża Northernreef Insurance Co. SA, illi għandhom jibqgħu a kariku esklussiv tar-rikorrenti.

KONKLUŻJONI:

Il-Qorti,

Wara illi rat l-atti kollha proċesswali,

Tgħaddi biex taqta' u tiddeċiedi l-vertenza billi;

Tillibera mill-osservanza tal-ġudizzju lil Nichola Borisof Kirof stante illi ma huwiex responsabbli għall-akkadut illi seħħ fl-4 ta' Marzu 2008;

Tillibera mill-osservanza tal-ġudizzju lis-soċjeta' kjamata in kawża Northernreef Insurance Co. SA stante illi l-azzjoni fil-konfront tagħha hija preskritta a tenur tal-Artikolu 2153 tal-Kap 16;

Tiddikjara illi l-intimati Francis Montebello, Alliance Cruises Limited u Dr James Pace bhala Kuratur Deputat tal-bastiment ossija lanċa 'San Carlos II' bin-numru ta' registrazzjoni 8128 bhala responsabbli *in soldum* bejniethom tal-inċident li sofra l-minuri Alec Fenech fix-Xatt ta' Tigne', Tas-Sliema, nhar 1-4 ta' Marzu 2008 meta ntlaqat mill-bastiment ossija lanċa 'San Carlos II' misjuqa minn Francis Montebello u operata minn Alliance Cruises Limited.

Tillikwida d-danni sofferti mir-rikorrenti riżultat tal-inċident fl-ammont ta' elfejn u sebgħa u sebgħin Euro (€ 2,077) għal dak illi jirrigwarda '*damnum emergens*' u sebgħin elf, sebgħa mija u tlieta u sittin Euro (€70,763) għal dak illi jirrigwarda '*lucrum cessans*', illi flimkien jagħmlu total ta' **tnejn u sebgħin elf, tmien mija u erbghin Euro (€72,840).**

Tikkundanna lill-intimati Francis Montebello, Alliance Cruises Limited u Dr James Pace bhala Kuratur Deputat tal-bastiment ossija lanċa 'San Carlos II' bin-numru ta' registrazzjoni 8128 ihallsu lir-rikorrenti Reuben Fenech u martu Katya Fenech Pace kemm f'isimhom personali kif ukoll għan-nom, fl-isem u fl-interess ta' binhom minuri Alec Fenech ihallsu, insolidum bejniethom, is-somma ta' **tnejn u sebgħin elf, tmien mija u erbghin Euro (€72,840)** in linea ta' danni kif fuq stabbiliti.

Imgħax għandu jiddekorri mid-data tas-sentenza sad-data tal-pagament effettiv.

Spejjeż tal-proċeduri odjerni għandhom ikunu sopportati kwantu għal hamsa u għoxrin fil-mija (25%) mir-rikorrenti w hamsa u sebgħin fil-mija (75%) mill-intimati Francis

Montebello, Alliance Cruises Limited u Dr James Pace bħala Kuratur Deputat tal-bastiment ossija lanċa ‘San Carlos II’ in soldium bejniethom, għajr għall-ispejjeż tas-soċjeta’ kjamata in kawża Northernreef Insurance Co. SA illi għandhom jiġu sopportati esklussivament mir-rikorrenti.

Francesco Depasquale LL.D. LL.M. (IMLI)
Imhalef

Rita Sciberras
Deputat Registratur